

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Освітня програма	36714 Економіка
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Спеціальність	051 Економіка

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Назва ВСП ЗВО	не застосовується
ID освітньої програми в ЄДЕБО	36714
Назва ОП	Економіка
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	051 Економіка
Спеціалізація (за наявності)	відсутня
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Вид освітньої програми	Освітньо-наукова

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Філюк Галина Михайлівна, Кузіна Вікторія Юріївна, Диха Марія Василівна (керівник)
Залучений представник роботодавців	не застосовується
Дати візиту до ЗВО	10.11.2020 р. – 12.11.2020 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП <https://office.naq.gov.ua/vo/form-se/2078/view>

Програма візиту експертної групи <blob:https://office.naq.gov.ua/028aaa42-8e8b-40f9-98e9-2d5eaf842904>

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям

Загальне враження про ОП 051 «Економіка» є позитивним. ХНУ ім. В.Н. Каразіна має потужну матеріально-технічну базу. Науково-педагогічні працівники, які задіяні до викладання у ОП, наукові керівники є висококваліфікованими, більшість з них мають наукові публікації, що індексуються у Scopus та/або Web of Science; розвиваються професійно на постійній основі. Більшість викладачів задіяна в інтернаціоналізації ХНУ ім. В.Н. Каразіна, проходять стажування за кордоном, беруть участь у реалізації різних програм, у т.ч. Еразмус+, є керівниками держбюджетних наукових тем. Позитивно про ХНУ ім. В.Н. Каразіна в цілому, про ОП зокрема, висловлюються випускники ЗВО, які вийшли на зв'язок у рамках відкритої зустрічі, роботодавці та теперішні здобувачі ступеня доктора філософії. Гарант ОП демонструє обізнаність в усіх нюансах реалізації ОП, організовує комунікації із здобувачами, проте, на думку експертної групи, доцільно організувати роботу щодо врахування побажань стейкхолдерів, зокрема, в частині опитування здобувачів, донесення здобувачам інформації про освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну діяльність та підтримку, яка може надаватися ЗВО.

Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик

Академічна та професійна кваліфікація викладачів, задіяних у реалізації ОП забезпечує досягнення визначених ОП цілей та програмних результатів навчання. У ХНУ ім. В.Н. Каразіна є можливості для публікування та апробації результатів досліджень, є два фахових видання категорії Б; проводяться конференції, в т.ч. міжнародні, семінари. У викладачів, задіяних в ОП, наявні публікації у журналах, що індексуються БД Scopus та WoS. Опубліковані праці НПП дотичні до відповідної навчальної дисципліни ОП, яку читає викладач, а публікації наукових керівників корелюються з темами дисертацій здобувачів. Висококваліфікований професорсько-викладацький склад ХНУ ім. В.Н. Каразіна створює потенціал для формування разових спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії. У ХНУ ім. В.Н. Каразіна успішно реалізуються програми професійного розвитку викладачів. Усі викладачі, задіяні у ОП, пройшли стажування (внутрішнє та/або зовнішнє) або інші форми підвищення кваліфікації. Зміст навчальних матеріалів НПП оновлюють на основі наукових досягнень і сучасних галузевих практик. Тематика дисертаційних досліджень відповідає сучасним реаліям. ХНУ ім. В.Н. Каразіна має потужну матеріально-технічну базу (навчальні приміщення, комп'ютерні класи, бібліотека з читальними залами, спортивні зали, їдальні, актові зали, консультативний центр, гуртожитки та ін.). Забезпечені умови для навчання здобувачів з обмеженими можливостями. У ХНУ ім. В.Н. Каразіна створене середовище популяризації академічної доброчесності. Політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності у ХНУ ім. В.Н. Каразіна визначені у відповідних положеннях, їх дотримуються усі учасниками освітнього процесу під час реалізації ОП.

Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення

ОП є значущою в контексті стратегічного розвитку ЗВО, про що було зазначено при онлайн зустрічі з адміністрацією, проте, при аргументації цілей ОП – посилюються на класичність ХНУ ім. В.Н. Каразіна, а ознакою унікальності даної ОП вважається кваліфікований кадровий склад, що є не коректним, на думку ЕГ, адже кваліфіковані кадри мають бути необхідною умовою кожної ОП. Реалізація підходу студентоцентризму та принципів академічної свободи є частковою. Експертна група рекомендує посилити реалізацію студентоцентрованого підходу та принципів академічної свободи особливо в частині освітньої складової ОП. Не проводиться опитування здобувачів, які навчаються за даною ОП у ХНУ ім. Каразіна. Рекомендовано проводити анонімне анкетування здобувачів з метою з'ясування їх побажань у реалізації ОП та щодо інших аспектів життєдіяльності у ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Процедура реалізації права здобувачами на вільний вибір дисциплін з вибіркового блоку потребує вдосконалення. Також рекомендовано розширити перелік вибіркового дисциплін дисциплінами з вивчення ІТ, менеджменту, права, соціології, психології тощо. Деякі з цих пропозицій озвучені під час спілкування з роботодавцями. Перелік представлених програмних результатів навчання в ОП є занадто звуженим. Рекомендовано розширити перелік програмних результатів навчання відповідно до спеціальності 051 «Економіка» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти з метою уникнення різночитання щодо відповідності ОП предметній області інших спеціальностей. Не в усіх робочих програмах/силабусах описано форми та методи навчання; в інших – потребують конкретизації. Рекомендовано відобразити форми та методи навчання за усіма компонентами ОП у робочих програмах чи силабусах, зміст останніх у цілому має відповідати їх назві. Також рекомендуємо посилити увагу до процесу проходження і атестації практики здобувачами. ЗВО не залучає до аудиторних занять за даною ОП професіоналів-практиків, які працюють в організаціях, на підприємствах різних секторів економіки. Рекомендовано залучати до реалізації ОП не лише науковців-практиків, а й професіоналів-практиків з реального сектору економіки (що в дистанційному режимі не складно організувати). Здобувачі не в повній мірі володіють інформацією про освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну діяльність та підтримку, яка може надаватися ЗВО. Доцільно, щоб така інформація (про різного роду можливості, в т.ч. підтримки) їм надавалась. Несистематизоване розміщення посилань в інформаційній базі ЗВО створює незручності для користувача. Не усі посилання у звіті самооцінювання були діючими. Також проект освітньо-наукової програми «Економіка» (освітній ступінь доктор філософії) знаходиться поза зоною доступу, що унеможливує ознайомлення та надання пропозицій стейкхолдерами. Рекомендовано систематизувати інформацію і покращити навігацію (за поясненням, на період проведення акредитації ЗВО працювало над наповненням інформаційної бази нового сайту).

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

Програмою розвитку Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна (далі ХНУ ім. В.Н. Каразіна) на 2010-2020 рр. сформульована мета – розкриття дослідницького потенціалу діяльності Університету, максимальне наближення до основних характеристик університету світового класу і створення передумов для входження до 500 кращих університетів світу за визнаними університетськими рейтингами (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/polozhennya/program2010-2020n.pdf>), яка конкретизована у Стратегії розвитку на 2019-2025 рр. (затверджена рішенням Конференції трудового колективу 27.12.2018 р.) у п'яти стратегічних напрямках (наука, освітня діяльність, університет у глобальному науково-освітньому просторі, інфраструктура та менеджмент). У науковій сфері задекларовано збереження лідерства в українському науковому просторі, високого міжнародного конкурентного рівня, оптимального співвідношення фундаментальних і прикладних досліджень та високого потенціалу комерціалізації результатів на національному та світових ринках науково-технічних розробок; в освіті – відповідність сучасним світовим стандартам якості (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/strategiya-rozvytku-universitetu-2019-2025-2.pdf>). Місія університету концентрується у девізі «пізнавати – навчати – просвіщати» (https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/univer_today/news&news_id=1364?news_id=7024). ОНП 051 «Економіка» розроблена у 2016 р. (затверджена Вченою радою 27.05.2016 р., протокол №7), оновлена в 2019 р. (25.03.2019 р., протокол №4) та в 2020 р. (27.04.2020 р., протокол №8), що є позитивним фактом. Порівняльний аналіз програм виявив в оновленому документі ОНП (2019 та 2020 рр.) конкретизацію мети – підготовка доктора філософії з економіки на основі сучасних світових стандартів якості, органічного поєднання фундаментальної та прикладної складових, лідерських позицій на українському науковому просторі і високого міжнародного конкурентного рівня, привабливості для іноземних аспірантів, що здатна забезпечити успішне працевлаштування випускників на сучасних ринках праці. ЕК вважає, що зазначена мета корелює зі стратегічними цілями та місією Університету. Разом з тим, не конкретизовано унікальність ОНП, що виокремлювало б її серед інших ОНП. У спілкуванні в ході першої зустрічі унікальність ОНП аргументовано наявністю кваліфікованих науковців у реалізації ОНП, проте, на думку ЕК, відповідність професорсько-викладацького складу для реалізації усіх ОНП є обов'язковою умовою.

2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

У ЗВО діє «Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освіти Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна» (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/systema-iakosti.pdf>), в якому визначена процедура обговорення та затвердження ОНП з урахуванням зауважень, побажань та пропозицій стейкхолдерів, а також Положення про порядок підготовки фахівців ступенів доктора філософії та доктора наук в аспірантурі та докторантурі Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (затверджене рішенням Вченої ради ХНУ від 27 серпня 2019 р., протокол №8: <https://univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennia-poriadok-pidgotovky.pdf>). Про можливість впливу на формування цілей та програмних результатів навчання стейкхолдерів було з'ясовано під час зустрічі з ними. Інтереси роботодавців і академічної спільноти враховані через залучення до розробки самої програми заступника директора ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», чл.-кор. НАН України д.е.н., проф. Гриценка А.А., завідувача кафедри загальної економічної теорії Національного технічного університету «ХПІ» д.е.н., проф. Архієреєва С.І. Крім того, до участі у програмі шляхом викладання відповідних обов'язкових та вибіркових дисциплін залучено провідного наукового співробітника відділу економічної теорії ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» д.е.н., проф. Яременка О.Л. В університеті працюють колишні випускники аспірантури економічного факультету, кандидати економічних наук, доценти Мирясов Ю.О., Соболева М.В., Чатченко Т.В. та інші, а також майже усі доктори економічних наук. Здобувачі під час спілкування з експертною групою зазначили, що їх думкою щодо ОНП при зустрічах їх наукові керівники цікавляться. Проте, моніторинг ОНП та її компонентів (в т.ч. щодо цілей та програмних результатів навчання) шляхом анонімного опитування здобувачів не проводився.

3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

За результатами зустрічей з науково-педагогічним персоналом експертна група прийшла до висновку, що цілі та програмні результати навчання на ОНП враховують вимоги до фахівців ЗВО, економічних підрозділів органів державної влади, суб'єктів господарювання на мікрорівні. Позитивним є той факт, що ОНП передбачає оволодіння здобувачами методами аналізу та прогнозування в умовах зростаючої невизначеності соціально-економічних процесів. Здобувачі, випускник Дек А., який успішно закінчив програму і проходив стажування в Кембриджському університеті, зазначили про відповідність програми сучасним тенденціям розвитку спеціальності і ринку праці. Із звіту самоаналізу та під час зустрічей зазначено, що ХНУ ім. В.Н. Каразіна при розробці ОНП використав позитивний досвід підготовки докторів філософії в галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю 051 «Економіка» таких відомих зарубіжних закладів освіти як Гарвардський університет (США), Лондонська школа економіки (Великобританія) та Вища школа економіки (РФ). Крім того, було враховано досвід підготовки фахівців з відповідного напрямку в Київському національному університеті ім. Т. Шевченка. У зв'язку з цим у 2019 р. була оновлена ОНП. Зокрема, гарант програми запевнив, що врахування світових тенденцій спонукало розробників до удосконалення ОНП в частині включення до неї таких дисциплін як «Моделі економічної динаміки» та «Теорія ігор та її застосування в економічному аналізі», що сприяли підвищенню математичної підготовки випускників. Крім того, посилено прикладну направленість програми за рахунок поглибленого вивчення економіко-статистичних методів аналізу (дисциплін «Статистичне моделювання та прогнозування», «Економіко-статистичні методи дослідження кон'юнктури ринку»). Також в ході зустрічі з роботодавцями з'ясовано, що представники ОНП долучались до розробки стратегії розвитку м. Харків, що свідчить про те, що дана ОНП має регіональний та галузевий контекст.

4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

Стандарт вищої освіти за рівнем PhD за спеціальністю 051 «Економіка» у галузі 05 «Соціальні та поведінкові науки» не затверджений. ЕГ оцінено ОНП та визначено її відповідальність вимогам восьмого кваліфікаційного рівня (до 25.06.2020 р. – 9 рівня) Національної рамки кваліфікації (зі змінами та доповненнями від 25.06.2020 р. №519: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF/para%2F12#n12>). Зокрема, концептуальні та методологічні знання в галузі чи на межі галузей знань або професійної діяльності формуються при вивченні загальнообов'язкових дисциплін «Сучасна теоретична економіка» (3 кредити), «Інтелектуальні системи аналізу даних» (3 кредити), «Методологія дослідження та практика вимірювання економічних процесів» (3 кредити), а також 6 кредитів вибіркового компоненту; загальнонаукові (філософські) компетентності забезпечуються вивченням обов'язкової дисципліни «Філософські засади та методологія наукових досліджень» (5 кредитів). Набуттю універсальних навичок дослідника сприяють обов'язкові дисципліни «Методологія дослідження та практика вимірювання економічних процесів» (3 кредити), «Підготовка наукових публікацій та презентація результатів дослідження» (4 кредити) та «Інтелектуальні системи аналізу даних» (3 кредити), а також 6 кредитів; здобуттю навичок використання іноземної мови у професійній діяльності та дослідженнях сприяє обов'язкова дисципліна «Іноземна мова для аспірантів» (10 кредитів). У цілому аналіз ОНП 2016 і 2019 рр., проведений ЕГ, доводить, що підготовка здобувачів за цією програмою дає можливість досягти програмних результатів навчання, необхідних для розв'язання значущих проблем у сфері професійної діяльності, науки та інновацій, розширення та переоцінки вже існуючих знань і професійної практики, критичного аналізу, оцінки і синтезу нових та комплексних ідей, відповідно до Національної рамки кваліфікацій. В ОНП також додана структурно-логічна схема вивчення освітніх компонентів ОНП, яка визначає послідовність засвоєння освітніх компонентів, а також уточнено перелік програмних результатів навчання. Розробники ОНП скоротили перелік ПРН в ОНП 2019 р., та особливо в ОНП 2020 р., обґрунтовуючи такий крок наданням визначеним програмним результатам більшої конкретизації та змістового наповнення. Водночас, ЕГ вважає, що таке скорочення програмних результатів «обмежує» реальні можливості даної ОНП.

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.

1. ОНП «051 Економіка» в цілому відповідає стратегічним цілям, місії та пріоритетним напрямкам розвитку ХНУ ім. В.Н. Каразіна. 2. До розробки ОНП були долучені роботодавці, зокрема, науковці з ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». 3. Програма відповідає сучасним тенденціям науки, ринку праці, забезпечує підготовку висококваліфікованих фахівців з урахуванням потреб стейкхолдерів.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.

1. Недостатньо чітко визначено унікальність ОНП, оскільки аргументація унікальності ОНП через наявність кваліфікованого кадрового складу, на думку ЕГ, є некоректною, адже кваліфікованість кадрів є необхідною умовою функціонування ОНП. 2. За відсутності Стандарту вищої освіти за рівнем PhD за спеціальністю 051 «Економіка», на думку ЕГ, за даною ОНП здійснено необґрунтоване скорочення програмних результатів навчання. Рекомендуємо їх розширити і конкретизувати, в т.ч. з метою посилення унікальності ОНП.

Рівень відповідності Критерію 1.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.

ОНП достатньою мірою відповідає характеристикам за підкритеріями 1.1-1.4 з недоліками, що описані вище.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

ОНП «051 Економіка» ХНУ ім. В.Н. Каразіна розроблена відповідно до чинного законодавства України, «Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті ім. В. Н. Каразіна (нова редакція), введена в дію наказом ректора № 0202-1/155 від 21.04.2017 р.: <https://univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennia-pro-osvitniy-protses.pdf> та «Положення про порядок підготовки фахівців ступенів доктора філософії та доктора наук в аспірантурі та докторантурі Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна»: від 27 серпня 2019 р., протокол №8, <https://univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennia-poriadok-pidgotovky.pdf>. Нормативний термін підготовки доктора філософії за даною ОНП становить 4 роки, що відповідає п.6 ст. 5 Закону України «Про вищу освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>). Обсяг освітньої складової програми становить 40 кредитів ЄКТС (п.6 ст. 5 Закону України «Про вищу освіту», <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>), у т.ч. 28 кредитів охоплюється основними компонентами ОНП, 12 кредитів (30%) – вибірковими компонентами. Педагогічна практика (4-6 семестри), передбачена в обсязі 6 кредитів ЄКТС забезпечує можливість набуття здобувачами заявлених програмних результатів навчання. ЕГ підтверджує, що за загальним обсягом та структурою ОНП у цілому відповідає вимогам чинного законодавства щодо освітнього навантаження для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, зокрема «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук», затвердженого Постановою КМУ №261 від 23.03.2016 р. (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>). Водночас, ЕГ констатує, що на титульних сторінках ОНП, НП не зазначена назва ОНП. У Відомостях про самооцінювання надано скан-копії 4-х НП, на НП 2016 р. (денної і заочної форми навчання) є лише підпис гаранта програми, інші підписи відсутні.

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

ОНП є структурованою у контексті загального часу навчання, має систему поділу освітніх компонентів за змістовними блоками. Обов'язкові освітні компоненти ОНП представлені 6 дисциплінами загальним обсягом 28 кредитів ЄКТС (у т.ч. 4 – загальнонаукові нормативні дисципліни і 2 – фахові нормативні дисципліни). Обсяг вибіркової компоненти становить 30 % від загальної кількості кредитів ЄКТС, що відповідає нормативним вимогам. Кожен з вибіркового блоків містить по 7 вибіркового дисциплін (усі – економічного профілю), обсягом по 3 кредити ЄКТС кожна. Здобувач обирає по 4 дисципліни з одного з блоків в загальній кількості 12 кредитів ЄКТС з урахуванням власних наукових інтересів та рекомендацій наукового керівника. Перелік вибіркового компонент забезпечує здобуття додаткових компетенцій та програмних результатів залежно від індивідуальних наукових інтересів здобувачів. Освітня складова ОНП включає чотири складові компоненти, які забезпечують набуття таких компетентностей: 1) глибинні знання зі спеціальності – 9 кредитів ЄКТС обов'язкових компонент та 6 кредитів ЄКТС вибіркового компонент; 2) загальнонаукові (філософські) компетентності – 5 кредитів ЄКТС обов'язкових компонент; 3) набуття універсальних навичок дослідника – 10 кредитів ЄКТС обов'язкових компонент та 6 кредитів вибіркового компонент; 4) мовні компетентності – 10 кредитів ЄКТС (рекомендований обсяг 6-8 кредитів). ЕГ констатує, що програмні результати забезпечуються освітніми компонентами, включеними до нормативної складової ОНП. Обов'язковою компонентою програми є проходження здобувачами педагогічної практики (обсяг 6 кредитів ЄКТС), що сприяє формуванню навичок викладання. Наведені в ОНП обов'язкові компоненти забезпечують досягнення мети, набуття запланованих компетентностей та програмних результатів навчання, які

узгоджені з програмними компетентностями та результатами, сформульованими у Національній рамці кваліфікацій та Тимчасовому стандарті вищої освіти з підготовки докторів філософії з економіки у ХНУ ім. В.Н. Каразіна (розміщений на сторінці аспірантури: <http://www.econom.kharkov.ua/index.php?id=805&idd=71&lang=u>). Освітні компоненти взаємопов'язані між собою, однак представлена в ОНП структурно-логічна схема є заплутаною для сприйняття. Рекомендуємо також переглянути ОНП на предмет перерозподілу навчальних годин, виділених на навчальну дисципліну «Іноземна мова для аспірантів»; збільшення кількості кредитів на дисципліни, які забезпечують глибинні знання зі спеціальності. Формування мовних компетентностей іноземною мовою можна також забезпечити через внесення до вибіркового блоку дисциплін, які б викладалися іноземною мовою, а також проведення занять англійською мовою під час педагогічної практики. Проте, ЕГ в цілому підтверджує, що за загальним обсягом та структурою ОНП є логічною, освітні компоненти ОНП дозволяють в сукупності досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

ЕГ констатує, що зміст програми повністю відповідає предметній області заявленої для неї спеціальності 051 «Економіка». До підготовки здобувачів залучені НПП трьох кафедр – кафедри економічної теорії та економічних методів дослідження; кафедри статистики, обліку та аудиту; кафедри економічної кібернетики та прикладної економіки, що забезпечує певну міждисциплінарність. Зміст ОНП спрямований на набуття компетенцій здобувачів (докторів філософії з економіки), необхідних для подальшої професійної діяльності. Аналіз змісту ОНП, навчальних дисциплін та робочої програми педагогічної практики, спілкування зі здобувачами, науково-педагогічними працівниками, які задіяні в реалізації ОНП, засвідчив відповідність ОНП предметній сфері. Під час інтерв'ювання здобувачі даної програми та НПП повідомили ЕГ, що освітній процес здійснюється державною мовою (крім викладання іноземної мови), що є свідченням дотримання учасниками освітнього процесу вимог ст. 7 Закону України «Про освіту».

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі, передбаченому законодавством.

Процес формування індивідуальної освітньої траєкторії провадиться відповідно до пп. 3.4, 3.5 Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна (<https://univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennia-pro-osvitniy-protses.pdf>). Положенням передбачено, що обсяг навчальних дисциплін за вибором становить не менше, ніж 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС (фактично складає 30 % або 12 кредитів). Окремого документу, який регламентував би процедуру реалізації права здобувача на вільний вибір дисциплін, у ХНУ ім. Каразіна немає. Ця процедура опосередковано визначена в зазначеному вище Положенні. У розмові зі здобувачами останні зазначили, що вони мають можливість формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема, через вільний вибір окремих дисциплін з вибіркового блоку, передбаченого ОНП та навчальним планом, а також через вільний вибір теми дисертаційної роботи відповідно до власних наукових інтересів. Підтвердженням цьому є відображення індивідуальної освітньої траєкторії в навчальних планах та планах наукової роботи здобувачів, які були надані ЕГ для ознайомлення. Однак, вони обирають дисципліни із запропонованих у переліку ОНП вибіркового блоку дисциплін, враховуючи тему своєї дисертаційної роботи та рекомендації наукового керівника. У звіті самооцінювання зазначено, а на онлан зустрічах підтверджено, що анонімного опитування здобувачів даної ОНП не проводилося з огляду на їх малочисельність та можливість належного врахування інтересів кожного здобувача безпосередньо, через спілкування з науковими керівниками, а також наголошувалося про відсутність проблем чи конфліктних ситуацій з цього приводу. Водночас, ЕГ констатує: порівняння ОНП 2016 р. і 2019 р., навчальних планів підготовки здобувачів 2016 р. і 2019 р. засвідчило, що блок вибіркового блоку дисциплін не змінювався протягом усіх чотирьох років. Не передбачено його зміну і оновленими ОНП та навчальними планами 2020 р. Водночас ЕГ констатує, що кількість запропонованих на вибір дисциплін є недостатньо різноплановою, зважаючи на заявлений міждисциплінарний характер ОНП. Здобувачі позбавлені можливості обирати дисципліни, які б розширювали і доповнювали їхні знання з ІТ, аналітики, менеджменту, соціології, психології, права тощо з можливістю їх використання при підготовці дисертації. Для повноцінного забезпечення індивідуальної траєкторії навчання ЕГ рекомендує створити у ЗВО каталог вибіркового блоку дисциплін з можливістю їх прослуховування навіть із здобувачами інших спеціальностей.

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

ОНП та навчальним планом передбачено обов'язкове проходження здобувачами упродовж 4-6 семестрів педагогічної практики у формі самостійного проведення лекцій, практичних та семінарських занять, формування навичок складання методичного забезпечення викладання економічних дисциплін, планування роботи викладача та звітування про її результати. Проведення педагогічної практики регламентоване «Положенням про педагогічну практику здобувачів наукового ступеня доктора філософії з економіки» (затверджене Вченою радою економічного факультету, протокол №5 від 25.05.2020 р.: <http://www.econom.kharkov.ua/index.php?id=818&idd=805&lang=u>) та

робочою програмою педагогічної практики. Загальний обсяг – 6 кредитів ЄКТС (2 години на тиждень), у т.ч. – 100 год аудиторних. Проходження педагогічної практики, опанування дисциплін «Методика викладання економічних дисциплін» та «Методологія дослідження та практика вимірювання економічних процесів» безпосередньо забезпечують формування професійних компетентностей майбутніх викладачів і науковців.

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.

Вивчення змісту ОНП засвідчило, що такі навички відображено у загальних та фахових компетентностях та ПРН. Їх набуття забезпечується відповідними освітніми компонентами, у т.ч. за рахунок обов'язкових дисциплін «Підготовка наукових публікацій та презентація результатів дослідження», «Методологія дослідження та практика вимірювання економічних процесів», вибіркової дисципліни «Соціальна відповідальність» та ряду інших. Передбачена дисципліна «Іноземна мова для академічних цілей» сприяє формуванню компетенції спілкування іноземною мовою, презентації результатів своїх досліджень іноземною мовою, комунікації в міжнародній науковій спільноті. Окрім безпосереднього вивчення відповідних питань у навчальних курсах, здобувачі повідомили, що навички комунікації, здатності брати на себе відповідальність, вміння залагоджувати конфлікти, тайм-менеджмент, креативність тощо вони здобувають під час проходження педагогічної практики, особливо під час її активної частини (читання лекцій і проведення семінарських чи практичних занять). Стресостійкість, системність мислення, креативність, вміння презентувати результати своєї діяльності формують участь в конференціях, симпозиумах в якості доповідачів тощо. Розуміння важливості дедлайнів, креативність, здатність логічно і системно мислити, працювати в команді набуваються у процесі підготовки одноосібних чи колективних публікацій. У ЗВО функціонує Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених як орган самоврядування студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених: (https://www.univer.kharkov.ua/ua/research/student_research_dir/ntu_about). Проте, в керівних органах самоврядування ХНУ ім. В.Н. Каразіна здобувачі ОНП «051 Економіка» не представлені. Таким чином, у ЗВО приділяється належна увага набуттю здобувачами навичок soft skills. Разом з тим, для підсилення можливостей набуття відповідних навичок, ЕГ рекомендує розглянути можливість впровадження у навчальний процес спеціальної дисципліни «Soft Skills» у перелік вибіркової дисципліни.

7. Зміст освітньої програми урахує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).

Професійний стандарт за спеціальністю 051 «Економіка» відсутній.

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

Питання навантаження здобувачів регламентується Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна (https://drive.google.com/drive/folders/oBwRBoOD_AIQSZoxDTkt2eDNrXoU), а також Положенням про порядок підготовки фахівців ступенів доктора філософії та доктора наук в аспірантурі та докторантурі Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennia-poriadok-pidgotovky.pdf>). Згідно даних положень, передбачено, що кількість годин аудиторних занять в одному кредиті ЄКТС при навчанні за рівнем доктора філософії становить 20% (6 годин в одному кредиті ЄКТС), при вивченні іноземних мов 40% (12 годин в одному кредиті ЄКТС). Розподіл бюджету навчального часу між аудиторними заняттями та самостійною підготовкою встановлений навчальним планом та робочими навчальними планами, а також робочими програмами певних дисциплін. Ретельне вивчення навчальних планів 2016 та 2019 рр. показало, що в оновлених навчальних планах (2019 р.) дещо збільшився обсяг самостійної роботи здобувачів за кожною дисципліною. В останній редакції навчальних планів навчальний час, відведений для самостійної роботи здобувача, не перевищує 60% по усіх дисциплінах. Ретельне вивчення структури та змісту ОНП також засвідчує, що обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів забезпечує досягнення цілей та програмних результатів навчання. Також зі спілкування з здобувачами ОНП було з'ясовано, що фактичне навантаження, співвідношення аудиторної та самостійної робіт відповідає цілям та програмним результатам навчання. Таким чином, обсяг ОНП та окремих освітніх компонент (у кредитах ЄКТС) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів ОНП.

9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.

ОНП третього освітньо-наукового рівня навчання за спеціальністю 051 «Економіка» не передбачає підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти.

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.

1. ОНП за змістом та структурою є збалансованою, відповідає предметній області та сприяє набуттю відповідних компетенцій здобувачів. 2. Освітньо-науковий процес забезпечується взаємодією трьох кафедр економічного факультету, що уможливило певну міждисциплінарність. 3. Забезпечується тісна і продуктивна співпраця наукових керівників і здобувачів.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

1. Обмежений перелік представлених в ОНП програмних результатів навчання. Рекомендуємо уточнити предметну область програми, розширити перелік програмних результатів навчання відповідно до спеціальності 051 «Економіка» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти з метою уникнення різночитання щодо відповідності ОНП предметній області інших спеціальностей. Рекомендуємо також переглянути ОНП на предмет збільшення кількості кредитів на дисципліни, які забезпечують глибинні знання зі спеціальності шляхом перерозподілу навчальних годин, виділених на навчальну дисципліну «Іноземна мова для аспірантів». Формування мовних компетентностей іноземною мовою можна також забезпечити через внесення частини кредитів, а також читанням дисциплін іноземною мовою. 2. Недосконалою є процедура реалізації права здобувачами на вільний вибір дисциплін з вибіркового блоку. Рекомендується унормувати цей процес шляхом прийняття відповідного положення або більш чітко представити його в діючих нормативних документах шляхом внесення до них відповідних змін. 3. Перелік вибірових дисциплін обмежений лише економічним блоком. Рекомендуємо розширити перелік вибірових дисциплін дисциплінами з вивчення, зокрема, ІТ, менеджменту, права, соціології, психології, soft skills тощо.

Рівень відповідності Критерію 2.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

Зважаючи на зазначені сильні та слабкі сторони ОНП, ЕГ дійшла висновку, що загалом ОНП відповідає рівню «В» за критерієм 2.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.

Експертна група пересвідчилась в тому, що правила прийому на навчання до аспірантури Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна у 2020 р. є чіткими та зрозумілими, оприлюднені на офіційних веб-сайтах ЗВО: для громадян України: <https://www.univer.kharkov.ua/images/dodatok-7-1-2020.pdf> та для іноземних громадян: <https://www.univer.kharkov.ua/images/dodatok-7-2-2020.pdf>. Слід відзначити, що поки за ОНП «Доктор філософії» за спеціальністю 051 «Економіка» іноземні громадяни не навчаються. Обов'язковими умовами Правил прийому на навчання є результати вступних іспитів зі спеціальності і іноземної мови, а також результат співбесіди та попередні академічні досягнення <http://www.econom.kharkov.ua/upim/KVT994I7.pdf>. До розгляду експертній групі був запропонований лише незатверджений екземпляр Програми фахових випробувань (<http://www.econom.kharkov.ua/upim/YuREONYY.pdf>). Слід зазначити, що правила вступу до аспірантури також розміщені на сторінці економічного факультету за посиланням: <http://www.econom.kharkov.ua/index.php?id=820&idd=805&lang=uk>, але без програми додаткового іспиту: <http://www.econom.kharkov.ua/upim/YuREONYY.pdf>. Розклад вступних іспитів до аспірантури також розміщується у відкритому доступі, але у Звіті самооцінювання за пропонуваним посиланням <http://start.karazin.ua/app/webroot/upload/files/rozklad-vstup-ispitiv-PhD2019.pdf> він чомусь виставлений за 2019 рік. Правила прийому не містять ознак дискримінації для потенційних вступників на навчання, зокрема за даною ОНП.

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.

Правила прийому на навчання до аспірантури Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна у 2020 р., які оприлюднені на офіційних веб-сайтах ЗВО: для громадян України: <https://www.univer.kharkov.ua/images/dodatok-7-1-2020.pdf> та для іноземних громадян: <https://www.univer.kharkov.ua/images/dodatok-7-2-2020.pdf> враховують специфіку самої ОНП, а також наукове спрямування випускової кафедри. Але, як зазначалось в підкритерії 3.1, не містять програми додаткового іспиту (для випускників інших спеціальностей): <http://www.econom.kharkov.ua/upim/YuREOHYY.pdf>. Вступні випробування на навчання для здобуття ступеня доктора філософії складаються з: вступного іспиту із спеціальності (в обсязі стандарту вищої освіти магістра з відповідної спеціальності); вступного іспиту з іноземної мови (за вибором Вченої ради вищого навчального закладу (наукової установи) в обсязі, який відповідає рівню B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти). Вступник, який підтвердив свій рівень знання, зокрема англійської мови, дійсним сертифікатом тестів TOEFL, International English Language Testing System або сертифікатом Cambridge English Language Assessment (не нижче рівня B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти або аналогічного рівня); німецької мови – дійсним сертифікатом TestDaf (не нижче рівня B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти або аналогічного рівня); французької мови – дійсним сертифікатом тесту DELF або DALF (не нижче рівня B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти або аналогічного рівня), звільняється від складання вступного іспиту з іноземної мови. Під час визначення результатів конкурсу зазначені сертифікати прирівнюються до результатів вступного іспиту з іноземної мови з найвищим балом; презентації дослідницьких пропозицій за тематикою передбачуваного керівника. Вступні випробування до аспірантури проводяться предметними комісіями. Програми фахових випробувань для вступу до аспірантури розробляються і затверджуються Університетом не пізніше ніж за три місяці до початку прийому документів. Програми фахових випробувань оприлюднюються на вебсайті Університету та в приймальній комісії. <http://www.econom.kharkov.ua/upim/aSrIYaRE.pdf> Особливості ОНП враховують специфіку прийому на навчання зі спеціальності 051 «Економіка» у Положенні про презентацію дослідницьких пропозицій <http://www.econom.kharkov.ua/upim/KVT994I7.pdf>, що розміщене у відкритому доступі на сайті економічного факультету: <http://www.econom.kharkov.ua/index.php?id=820&idd=805&lang=u> та встановлюють критерії їх оцінювання.

3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Загальні Правила визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО, регулюється згідно статті 46 Закону України «Про вищу освіту» <https://univer.kharkov.ua/docs/work/zakon-ukr.html>, «Положенням про організацію освітнього процесу в ХНУ ім. В.Н. Каразіна»: <https://univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennia-pro-osvitniy-protses.pdf>. Проте, правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, порядок перезарахування навчальних модулів та ліквідація академічного розходження, визначені вищезазначеним положенням ЗВО в п. 6.5 врегульовують питання щодо першого та другого освітніх рівнів, категорія здобувачів освіти третього рівня цим документом не охоплена. Визнання результатів навчання здобувачів, які беруть участь в міжнародній академічній мобільності, регулюється «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих в іноземних вищих навчальних закладах»: <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/vyznannia-dokumentiv.pdf>. Правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності визначені також «Положенням про порядок реалізації учасниками освітнього процесу Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна права на академічну мобільність» (затверджено рішенням Вченої ради ХНУ ім. В.Н. Каразіна, протокол №13 від 23 грудня 2019 р., введено в дію наказом ректора № 0902-1/047 від 03 лютого 2020 р.: <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennya-pravo-na-akadem-mobilnist-1.pdf>; є дійсно доступними для всіх учасників освітнього процесу та реалізуються в рамках даної ОНП. Підтвердженням цьому є мобільність/стажування здобувача Дека А.

4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регламентовані «Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті в Харківському національному університеті ім. В.Н. Каразіна»: <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/neform-osvita.pdf>. Під час зустрічі зі здобувачами і керівництвом з'ясувалося, що ознайомитися учасникам освітнього процесу з положенням можна на офіційному сайті ЗВО. Експертна група відмічає, що правила є чіткими та зрозумілими: розроблені відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про освіту»; регламентують порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті і поетапну процедуру обробки документації щодо атестації та комісійний розгляд пред'явлених документів із складанням протоколу за підсумками роботи комісії. Але практики визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, за програмою PhD «Економіка» третього (освітньо-наукового) рівня не було.

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.

1. Правила прийому на ОНП 051 «Економіка» доступні та зрозумілі для потенційних вступників, враховують особливості програми. ЗВО також регулярно розміщує інформацію про свою діяльність, студентське життя, результати наукових досліджень тощо, що сприяє залученню здобувачів. 2. Правила прийому до аспірантури враховують особливості ОНП та сприяють залученню цілеспрямованих здобувачів ступеня доктора філософії, націлених на навчання в ЗВО та на проведення досліджень. 3. Правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності є доступними для всіх учасників освітнього процесу та їх послідовно дотримуються під час реалізації ОНП.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

1. Програми фахових вступних випробувань не містить вимог щодо додаткового іспиту для потенційних вступників з інших спеціальностей. Рекомендуємо доповнити програму фахових випробувань вимогами до додаткового іспиту та своєчасно оновлювати інформацію щодо розкладу вступних іспитів. 2. Інформація для здобувачів ступеня доктора філософії на сайті університету розміщена розрізнено на сторінках відділу аспірантури та докторантури та економічному факультеті одночасно, що спричиняє незручності в користуванні. Рекомендуємо для зручності користування усю інформацію з питань вступу та освітнього процесу розмістити в одному місці. 3. «Положення про перезарахування навчальних дисциплін та визначення академічної різниці» щодо категорії здобувачів третього освітнього рівня на сайті ВНЗ відсутнє. Доцільно висвітлити положення на сайті університету. 4. Відсутні приклади результатів навчання у неформальній освіті, що свідчить про недостатнє використання її можливостей. Рекомендуємо оптимізувати механізм зарахування результатів, отриманих у неформальній освіті, що значно б підсилює ОНП.

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

ОНП в достатній мірі відповідає характеристикам за підкритеріями 3.1-3.4 при наявності недоліків, що не є суттєвими.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

У звіті самооцінювання форми та методи навчання не деталізовано. Робочі програми та силабуси розміщено на сайті економічного факультету, в яких зазначено, що використовуються індивідуальні та групові методи роботи, кейс методи, дискусії, аналітичні дослідження, презентації та ін.. Проте, у деяких робочих програмах та силабусах інформація щодо форм та методів навчання відсутня (зокрема: у робочій програмі: Філософські засади та методологія наукових досліджень <http://www.econom.kharkov.ua/upim/nExnEtL6.pdf> у силабусі: Економічна компаративістика: порівняльний аналіз сучасних економічних систем <http://www.econom.kharkov.ua/upim/yMwp63mT.pdf>). Також варто зазначити, що в цілому зміст силабусів не відповідає їх назві. Здобувачі не надали чіткої відповіді щодо форм та методів навчання, проте, в ході спілкування вони розповіли про активне спілкування із своїми науковими консультантами, презентацію результатів дослідження, розгляд проблемних ситуацій. Тому, в цілому із спілкування зі здобувачами та викладачами можемо стверджувати про застосування традиційних та інноваційних форм та методів навчання, у т.ч. таких активних методів навчання як кейс методи, аналітичні дослідження, моделювання ситуацій тощо. В умовах карантину ХНУ ім. Каразіна здійснює освітній процес у дистанційній формі. В цілому, форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених в ОНП цілей та програмних результатів навчання. У звіті самооцінювання акцентовано увагу на відповідності навчання та викладання на ОНП вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи. Проте, із спілкування як із ППС так і зі здобувачами зазначаємо, що реалізація студентоцентризму та академічної свободи є частковою. В меншій мірі реалізуються ці вимоги в частині освітньої складової та в більшій мірі в частині науково-дослідницької складової ОНП. Також гарант надав інформацію, що у

формуванні компонент ОНП вони «виходять з того, що можуть дати здобувачам», в той час як принцип студентоцентризму передбачає підбір ПВС для реалізації ОНП, затребуваної здобувачами, потенційними роботодавцями. У спілкуванні із фокус групами з'ясовано, що опитування у ХНУ ім. Каразіна проводиться, проте, здобувачі даної ОНП не були залучені до опитувань (про що відображено також у звіті самооцінювання). Здобувачі зазначили, що при обранні дисциплін вільного вибору спираються на думку консультантів. За словами представників ОНП: через незначну кількість здобувачів спілкування проходить особисто з консультантами. Проте, таке спілкування не дає можливостей вільного висловлення здобувачів, зокрема при конфліктності (порушується анонімність). В той же час, здобувачі підтвердили тісний зв'язок з науковими керівниками, можливість вільно висловлюватись.

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

Інформація щодо цілей, змісту, очікуваних результатів навчання, критеріїв оцінювання надана в робочих програм дисциплін. Робочі програми та навчальний план розміщено на сайті економічного факультету: <http://www.econom.kharkov.ua/index.php?id=817&idd=805&lang=u> Здобувачі повідомили, що інформацію щодо цілей, змісту та очікуваних результатів навчання отримують, насамперед від наукових керівників, а також від викладачів у розрізі освітніх компонент. Інформація щодо критеріїв оцінювання також для них доступна і зрозуміла. Здобувачам ступеня доктора філософії забезпечено вільний доступ до навчально-методичних матеріалів (тимчасовий стандарт, ОНП, навчальні плани, робочі програми та силабуси дисциплін розміщені також на сторінці аспірантури: <http://www.econom.kharkov.ua/index.php?id=805&idd=71&lang=u>), а також забезпечується допуск здобувачів до Moodle через Інститут післядипломної та заочної (дистанційної освіти), офіційний сайт: <https://dist.karazin.ua> та за персональними кодами доступу. Здобувачам надається інформація в електронному та друкованому форматах (зокрема, з обов'язкової дисципліни «Інтелектуальні системи аналізу даних» (проф. Кононова К.Ю.) ефективному досягненню програмних результатів навчання сприяє наявність авторського підручника, який носить оригінальний характер та відповідає робочій програмі). Викладачами, що залучені до виконання ОНП, в умовах карантину використовуються різні платформи (Moodle, Zoom, Sisco Webex, Skype, Google Class тощо). Частина матеріалів зберігається на Google Disc. В рамках акредитаційної експертизи з'ясовано, що, наприклад, проф. Гриценко А.А. працює з аспірантами у ZOOM; проф. Янцевич А.А. (теорія ігор), проф. Меркулова Т.В. (моделі економічної динаміки) та проф. Клинова Т.Ю. (інтелектуальні системи аналізу даних) працюють у Гугл-класах та Skype. Моделі економічної динаміки: гугл-клас: <https://classroom.google.com/c/MTA4MjQxNDUzMTcw?cjc=to3ethg> Підготовка наукових публікацій та презентацій наукових досліджень: гугл-клас: <https://classroom.google.com/c/MjI5NjU2NjU4Mzg3?cjc=v7so2ua> Теорія ігор та її застосування в економічному аналізі: гугл-клас <https://classroom.google.com/c/MjI5NjM5MzE2OTMx?cjc=z2caenk> Філософські засади та методологія наукових досліджень (проф. Перепелиця О.М.) – заняття (лекції й семінари) в умовах карантину проходять у ZOOM.

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.

Інформація про науково-дослідну роботу кафедри відображена на сайті кафедри економічної кібернетики та прикладної економіки <http://www.cyber.kharkov.ua/page-science.html> У звіті самооцінювання поєднання навчання та досліджень не конкретизовано. Проте, у ході АЕ з'ясовано, що проф. Меркулова Т.В., проф. Янцевич А.А. (керівник), проф. Кононова К.Ю., здобувач Дейнека М.А. брали участь у держбюджетній темі «Моделювання динаміки складних систем з метою ідентифікації проблемних ситуацій» (№ держ. реєстрації 017U004831, терміни виконання 01.01.2017 – 31.12.2019). Упродовж дії ОНП (2017-2020 рр.) проводилися наукові конференції рангу всеукраїнських або міжнародних. В цих конференціях у різні роки брали участь та публікували свої матеріали здобувачі Шпак І., Мозгова А., Свеженцев О., Дейнека М., Богданова А. Матеріали конференцій розміщені на сайті економічного факультету: <http://www.econom.kharkov.ua/index.php?id=124&lang=u&idd=65> На факультеті видаються два наукових видання. У науковому виданні (категорія В) Вісник Харківського національного університету, економічна серія є рубрика «Студентські студії», де публікуються праці студентів та молодих вчених. Видання розміщене в Репозитарії: зокрема, № 98 за 2020 р.: <https://periodicals.karazin.ua/economy/issue/view/1013/Issue%2098%20%28PDF%29> За термін дії ОНП у Віснику опублікували статті викладачі ОНП Меркулова Т.В., Кононова К.Ю., Янцевич А.А., Носова О.В., Євтушенко В.А., Коломієць Г.М., а також здобувачі Дек А., Богданова А., Тітомир О., Свеженцев О., Дейнека М. Також видається науковий журнал категорії В «Соціальна економіка»; розміщується у Репозитарії: зокрема, № 59 за 2020 р.: <https://periodicals.karazin.ua/socseconom/issue/view/1015/1290> За термін дії ОНП у цьому журналі опублікували статті викладачі ОНП Архиреев С.І., Євтушенко В.А., Глуценко О.В., Чала Т.Г., Корепанов О.С., Тютютнікова С.В. В журналі також представлена рубрика «Студентські дослідження». На кафедрі економічної теорії та економічних методів управління під головуванням проф. Гриценка А.А. працює науковий семінар «Актуальні проблеми економічної науки». На кафедрі економічної кібернетики та прикладної економіки під головуванням проф. Меркулової Т.В. працює науковий семінар «Сучасні методи та технології моделювання соціально-економічних процесів». На кафедрі статистики, обліку та аудиту під головуванням проф. Соболева В.М. працює науковий семінар «Кількісні методи аналізу сучасних економічних систем». В ході спілкування з'ясовано, що аспіранти долучаються до держбюджетних та позабюджетних тем НДР, а також до участі у наукових семінарах. Поєднанню навчання і досліджень сприяють вибіркові компоненти ОНП – дисципліни: Статистичне моделювання та прогнозування; Економіко-статистичні методи дослідження кон'юнктури ринку; Моделі економічної динаміки;

Теорія галузевих ринків. Наукові публікації НПП у значній мірі корелюються із навчальними дисциплінами, що обумовлює можливості застосування наукових доробок під час реалізації ОНП.

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

Планування освітньої діяльності: розробка, затвердження, моніторинг і періодичний перегляд освітніх програм регламентовані: розділом 2 Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освіти Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна: <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/systema-iaosti.pdf> Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському національному університеті ім. В.Н. Каразіна: https://drive.google.com/drive/folders/oBwRBoOD_AlQSZoxDTktzeDNrXoU Положенням про проєктні групи освітньої діяльності, робочі групи освітніх програм, групи забезпечення спеціальностей у Харківському національному університеті ім. В.Н. Каразіна: <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennia-pro-proektni-grupu.pdf> Із аналізу наданих матеріалів, а також із спілкування з НПП зазначаємо, що останні оновлюють зміст навчальних матеріалів, модифікують методичне забезпечення. Зокрема, в навчальній дисципліні «Методологія дослідження та практика вимірювання економічної процесів» за період з 2016 по 2019 рр. було внесено зміни та доповнення щодо методології інституціоналізму з урахуванням напрацювань відомих науковців Д. Аджемоглу та Дж. Робінсона, напрацювань Р. Талера – Нобелівського лауреата 2017 р. з економіки в галузі поведінкової економіки, виникнення та осмислення феномену біткоїну, методологічного потенціалу використання «Великих даних» (Big Data). В дисципліні «Теорія галузевих ринків» вносились зміни щодо рекомендованих для вивчення та використання джерел при підготовці до навчальних занять та виконання самостійних та індивідуальних робіт, у т.ч. англійських, які описують сучасні практики функціонування галузевих ринків, перспективи розвитку.

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.

У спілкуванні з адміністрацією та НПП надано інформацію, що ХНУ ім. В.Н. Каразіна має давні традиції міжнародного співробітництва. Важливим кроком посилення зв'язку ОНП з процесами, що відбуваються у світовій економічній науці, став організований у 2017 р. візит до університету всесвітньо відомого вченого, лауреата Нобелівської премії з економіки Вернона Сміта, наукова спеціалізація якого тісно корелює із напрямом наукової діяльності кафедри економічної кібернетики та прикладної економіки. Координує міжнародну діяльність структурний підрозділ (Управління міжнародних відносин). План його роботи розміщено за адресою: <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/umc-polozhennya.pdf> Положення про порядок реалізації учасниками освітнього процесу ХНУ ім. В.Н. Каразіна права на академічну мобільність: <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennya-pravo-na-akadem-mobilnist-1.pdf> Положення про Конкурсну комісію з відбору учасників освітнього процесу ХНУ ім. В.Н. Каразіна для участі в програмах академічної мобільності: <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennya-komissii-akadem-mobilnist.pdf> Положення ХНУ ім. В.Н. Каразіна про реалізацію проєктів програм міжнародної співпраці: <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennia-realizatsia-proekiv.pdf> Аспірант даної ОНП 2020 р. Дек А. взяв участь у програмі академічної мобільності у межах проєкту Erasmus+ (KA107) 2016-1-ES01-KA107-023474 згідно договору між Університетом м. Барселона (Іспанія) і Харківським національним університетом ім. В.Н. Каразіна, 29.04.–3.05.2019 р. Виступив з науковою доповіддю, презентував результати своїх досліджень. Міжнародні стажування упродовж дії ОНП також пройшли викладачі: Кононова К.Ю., Корепанов О.С., Меркулова Т.В., Носова О.В., Тютюнникова С.В., Чала Т.Г., що підтверджено сертифікатами. Викладачі, наукові керівники (Глуценко О.В., Кононова К.Ю., Меркулова Т.В., Носова О.В.), здобувачі (Дек А., Дейнека М., Титомір О.) брали участь у міжнародних наукових конференціях з публікацією тез доповідей та виступів. Навчання, викладання та науковим дослідженням, пов'язаним з інтернаціоналізацією сприяє вивчення англійської мови в обсязі 10 кредитів ЄКТС та опрацювання зарубіжних наукових публікацій. Подальше поглиблення інтернаціоналізації діяльності університету визначається Стратегією розвитку Каразінського університету на 2019–2025 рр.: <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/strategiya-rozvytku-universitetu-2019-2025-2.pdf>

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.

1. Здобувачам надається інформація щодо цілей, змісту, очікуваних результатів навчання, критеріїв оцінювання; забезпечено доступ до навчально-методичних матеріалів. Викладачами, що залучені до виконання ОНП, в умовах карантину використовуються різні платформи (Moodle, Zoom, Cisco Webex, Skype, Google Class тощо). Частина матеріалів зберігається на Google Disc. 2. НПП, задіяні у реалізації ОНП, та здобувачі брали участь у розробках держбюджетних та позабюджетних тем НДР; у роботі наукових конференцій; у роботі наукових семінарів. 3. Поєднанню навчання і досліджень сприяють вибіркові компоненти ОНП – дисципліни: Статистичне моделювання та прогнозування; Економіко-статистичні методи дослідження кон'юнктури ринку; Моделі економічної динаміки; Теорія галузевих ринків. 4. Наукові публікації ПВС в значній мірі корелюються із навчальними дисциплінами, що обумовлює можливості застосування наукових доробок під час реалізації ОНП. 5. Зміст навчальних матеріалів ПВС

оновлює на основі наукових досягнень і сучасних галузевих практик. Тематика дисертаційних досліджень відповідає сучасним реаліям. 6. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності ХНУ ім. В.Н. Каразіна, що підтверджено зарубіжними стажуваннями, співпрацею із відомими зарубіжними науковцями, використанням зарубіжних джерел інформації.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

1. Не в усіх робочих програмах/силабусах описано форми та методи навчання; в інших – потребують конкретизації. Варто відобразити форми та методи навчання за усіма компонентами ОНП у робочих програмах чи силабусах, зміст останніх у цілому має відповідати їх назві. 2. Реалізація підходу студентоцентризму та принципу академічної свободи є частковою. Посилити реалізацію студентоцентризму та академічної свободи особливо в частині освітньої складової ОНП. 3. Не проводиться опитування здобувачів за даною ОНП у ХНУ ім. Каразіна. Проводити анонімне анкетування здобувачів ОНП з метою з'ясування їх побажань у реалізації ОНП та щодо інших аспектів життєдіяльності у ХНУ ім. В.Н. Каразіна.

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

Наявність сильних сторін та позитивних практик ОП за критерієм 4 переважає недоліки, недоопрацювання. Є рекомендації за підкритерієм 4.1.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компоненту та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.

Форми контрольних заходів та критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувачів забезпечується, насамперед, нормативним врегулюванням усіх контрольних процедур у п. 5.3 Положення про організацію освітнього процесу в ХНУ ім. В.Н. Каразіна (див.: https://www.univer.kharkov.ua/ua/study/study_organization). Інформація доводиться до відома здобувачів на сайті економічного факультету шляхом розміщення робочих програм, силабусів (у яких відображено форми контрольних заходів та критерії оцінювання): <http://www.econom.kharkov.ua/index.php?id=818&idd=805&lang=u> Здобувачі підтвердили, що форми контрольних заходів та критерії оцінювання доводяться до відома здобувачів науковими консультантами та викладачами окремих освітніх компонентів /відповідних дисциплін, оприлюднюються заздалегідь, вони мають змогу з ними ознайомитись і вони є для них зрозумілими. В ХНУ ім. В.Н. Каразіна прийнято систему 100-бального оцінювання (підпункт 5.3.6.1 зазначеного Положення). Розподіл балів та критерії оцінювання представлені у кожній робочій програмі.

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).

Державний стандарт вищої освіти рівня PhD за спеціальністю 051 «Економіка» відсутній. Тимчасовим стандартом вищої освіти, затвердженим у 2016 р., та освітньо-науковою програмою, затвердженою на його основі, передбачено саме захист дисертації як підсумкова форма атестації здобувача. Відповідно до чинного тимчасового стандарту, атестація здобувачів проводиться у формі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації або наукової доповіді у разі захисту наукових досягнень, опублікованих у вигляді монографії або сукупності статей, опублікованих у вітчизняних та/або міжнародних рецензованих фахових виданнях, відповідно до чинного законодавства. Здобувач Дейнека М. повідомила, що в рамках проходження практики брала участь у викладанні дисципліни «Інформатика», проте, в цілому в ході спілкування інші здобувачі не змогли надати змістовної відповіді щодо проходження та атестації такої складової ОНП як практика. Проміжна атестація здобувачів у ХНУ ім. В.Н. Каразіна проводиться щорічно у вигляді звітів аспірантів про виконання індивідуальних планів навчальної та наукової роботи на засіданнях випускових кафедр із наступним затвердженням звітів на засіданнях вченої ради факультету.

3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Процедура проведення контрольних заходів врегульована п. 5.3 «Положення про організацію освітнього процесу в ХНУ ім. В.Н. Каразіна (див. https://www.univer.kharkov.ua/ua/study/study_organization), а також описана у робочих програмах дисциплін. Об'єктивність екзаменаторів забезпечується чітко описаними критеріями оцінювання, які є публічно оприлюдненими, а також формалізованою процедурою оскарження результатів контрольних заходів з можливим колегіальним розглядом апеляції. Процедура повторного проходження контрольних заходів прописана у п.п. 5.3.6.14, 5.3.6.15 Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна (https://www.univer.kharkov.ua/ua/study/study_organization): Порядок оскарження – див. п.п. 5.3.6.11, 7.12.2 даного Положення. При зустрічах надано інформацію, що апеляційних процедур не застосовувалось у зв'язку з відсутністю конфліктних ситуацій. Здобувачі зазначили про зрозумілість для них правил проведення контрольних заходів, про об'єктивність екзаменаторів. Також здобувачі надали інформацію, що випадків оскарження результатів контрольних заходів з їх боку не було.

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

Політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності у ХНУ ім. В.Н. Каразіна містять такі документи: 1. Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових та навчальних працях працівників і здобувачів вищої освіти Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна: https://www.univer.kharkov.ua/docs/antiplagiat_nakaz_polozhennya.pdf 2. Порядок проведення перевірки наукових праць, навчальних видань та дипломних робіт (проектів) працівників та здобувачів вищої освіти на наявність запозичень з інших документів: <https://www.univer.kharkov.ua/images/pogyadok.pdf> 3. Політика Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна у сфері якості на 2017–2020 роки» <https://www.univer.kharkov.ua/docs/quality/PolItika%20HarkIvskogo%20natsIonalnogo%20unIversitetu%20Imeni%20V.%20N.%20KarazIna.pdf> 4. Настанова з якості Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна» <https://www.univer.kharkov.ua/docs/quality/nastanova-z-yakosti-1.pdf> 5. Цілі Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна у сфері якості на 2019/2020 н.р. <https://www.univer.kharkov.ua/docs/quality/tsili2019-2020.pdf> 6. п.п. 8.10, 8.14 Положення про організацію освітнього процесу: https://www.univer.kharkov.ua/ua/study/study_organization У спілкуванні із фокус групами підтверджено реалізацію політики та стандартів академічної доброчесності, зокрема, щодо публікування статей, дисертацій; а також у ХНУ ім. В.Н. Каразіна популяризується академічна доброчесність. На сьогодні для дотримання принципів академічної доброчесності підписано договір з ТОВ «Антиплагіат» та ТОВ «Плагіат». У ЗВО обов'язковим є перевірка кваліфікаційних робіт здобувачів за допомогою сервісу Strikeplagiarism.com та Unicheck.com. Інформація щодо формування академічної доброчесності висвітлюється на веб-сайті: https://www.univer.kharkov.ua/ua/study/integrity/integrity_doc За спеціальністю 051 «Економіка» не виявлено проявів академічної недоброчесності. Випускник 2020 р. Дек А. успішно пройшов усі контрольні процедури на завершальному етапі роботи над дисертацією. У ХНУ ім. В.Н. Каразіна академічна доброчесність популяризується. Документи та інші матеріали, які містять політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності: Кодекс цінностей Каразінського університету: <https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/docs/kodeks>. «Проект сприяння академічній доброчесності (SAIUP)»: https://www.univer.kharkov.ua/ua/study/integrity/integrity_doc https://www.univer.kharkov.ua/docs/SAIUP_Presentation.pdf Крім того, робочими програмами дисциплін «Соціальна відповідальність» та «Методологія дослідження та практика вимірювання економічних процесів» передбачено висвітлення питань академічної доброчесності.

Загальний аналіз щодо Критерію 5:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів є для них зрозумілими, оприлюднюються заздалегідь. 2. Правила проведення контрольних заходів є зрозумілими і доступними для усіх учасників освітнього процесу, вони забезпечують об'єктивність екзаменаторів; визначено порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження. У ХНУ ім. В.Н. Каразіна їх дотримуються. Конфліктних ситуацій не було / не виявлено. 3. У ХНУ ім. В.Н. Каразіна створене середовище популяризації академічної доброчесності. Політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності у ХНУ ім. В.Н. Каразіна визначені у відповідних положеннях, їх дотримуються усі учасниками освітнього процесу під час реалізації ОНП. Здійснюється перевірка публікацій, кваліфікаційних робіт здобувачів за допомогою сервісу Strikeplagiarism.com та Unicheck.com.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

1. У ХНУ ім. В.Н. Каразіна проводиться атестація здобувачів по завершенню року навчання. Рекомендуємо заслуховувати здобувачів посеместрово, оскільки контрольні заходи з дисциплін є посеместровими. 2. Недостатньо чітко визначено процедури проходження практики для здобувачів та її наповненість/змістовність потребує посилення. Здобувачі не змогли надати змістовної відповіді щодо проходження та атестації такої складової ОНП як практика (лише здобувач Дейнека М. повідомила, що в рамках проходження практики брала участь у викладанні дисципліни «Інформатика»). Рекомендуємо посилити увагу до процесу проходження практики здобувачами та її атестації.

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.

ОНП має значний рівень узгодженості із характеристиками за підкритеріями критерія 5 з недоліками та рекомендаціями по підкритерію 5.2.

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

Кадрова політика університету ґрунтується на Положенні «Про обрання та прийняття на роботу науково-педагогічних працівників»: <https://www.univer.kharkov.ua/docs/polozhennya/obrannya-nauk-pedagog-pracivnykiv2018.pdf> з урахуванням Положення «Про систему забезпечення якості вищої освіти (систему внутрішнього забезпечення якості) Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна»: <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/yakist-osvity-polozhennya.pdf> Експертам було надано інформацію для ознайомлення відповідності ПВС пунктам ліцензійних умов. Відповідність ПВС ліцензійним умовам є значною (по кількості – в середньому 10). Також слід зазначити, що викладачі, що задіяні до реалізації ОНП, мають публікації у журналах, що індексуються БД Scopus та WofS. Аналіз академічної та професійної кваліфікації викладачів, задіяних до реалізації ОНП, в цілому забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.

Процедури конкурсного добору викладачів у ЗВО здійснюються на основі Закону України «Про освіту» та затвердженого Вченою радою Положення про порядок обрання та прийняття на роботу науково-педагогічних працівників Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна: <https://www.univer.kharkov.ua/docs/polozhennya/obrannya-nauk-pedagog-pracivnykiv2019.pdf> та розділу 6 Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освіти у ХНУ ім. В.Н. Каразіна: <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/systema-iakosti.pdf> Окрім загального підходу до конкурсного підбору та оцінки рівня професіоналізму кадрів, що ґрунтується на вимогах Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності щодо відповідності кваліфікації викладача певній спеціальності, при відборі викладачів для участі у ОНП підготовки докторів філософії за спеціальністю 051 «Економіка» додатково враховується критерій відповідності кваліфікації викладача певній дисципліні, для чого перевіряється наявність публікацій, дотичних до профілю відповідної навчальної дисципліни у програмі. Крім того, принцип наявності дотичних публікацій витримується при вирішенні питання призначення наукових керівників, компетентних у питаннях, що досліджуватиме аспірант в межах конкретної теми дисертації. ПВС та начальник служби управління персоналом у спілкуванні зазначили, що процедури добору кадрів є прозорими та зрозумілими для учасників. Їх дотримуються. Також під час зустрічей з'ясовано, що оскаржень рішень конкурсного відбору не було.

3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

У реалізації ОНП задіяні: чл.-кор. НАНУ, д.е.н., проф. Гриценко А.А., який працює заступником директора ДУ «Інститут економіки та прогнозування» НАНУ та має багаторічний досвід роботи на керівних посадах у Комітеті з питань банківської діяльності Верховної Ради України та Національного банку України; читає курс «Сучасна теоретична економіка»; д.е.н., проф. Яременко О.Л. – провідний науковий співробітник ДУ «Інститут економіки та прогнозування» НАНУ, залучений до читання курсу «Еволюційна економіка»; проф. Яременко О.Л. – має досвід багаторічної роботи на керівних посадах у Фонді державного майна України та Національному банку України. В рамках зустрічі з роботодавцями Грецька-Миргородська В.В. (Начальник Управління інноваційної діяльності та іміджевих проєктів – заступник директора Департаменту в справах сім'ї та молоді Харківської міської ради) та директор ТОВ «Сингуларекс» Є.Ю. Мусієнко зазначили про тісну співпрацю із ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Під час проведення акредитаційної експертизи надано експертній групі позитивні рецензії учасників зустрічі. В т.ч. отримано відгук Кембріджського університету (Велика Британія) щодо Дека А., який проходить там наукове стажування. Разом з тим, у ході спілкування із роботодавцями останні зазначили про доцільність включення у варіативну частину ОНП дисциплін з основ права, стратегічного мислення та основ програмування. Випускник даної ОНП Дек А. в рамках відкритої зустрічі зазначив про цікаву перспективу вивчення дисциплін англ мовою.

4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

Викладачі, науковці, які є науковими керівниками здобувачів та/або читають окремі дисципліни ОНП, можуть розглядатись як професіонали-практики та експерти галузі та/або представники роботодавців. З урахуванням специфіки ОНП, в якості професіоналів є відомі науковці, зокрема, чл.-кор. НАН України, д.е.н., проф. Гриценко А.А. та д.е.н., проф. Яременко О.Л. (описано у п. 6.3. звіту ЕГ). Також д.е.н., проф. Архієреєв С.І., який є завідувачем кафедри загальної економічної теорії «Національний технічний університет «ХПІ» добре обізнаний зі специфікою ринку праці викладачів та наукових працівників. Крім того, д.е.н., проф. Соколов В.М. є професіоналом-практиком, має більш ніж 10-річний досвід керівництва комерційними структурами фінансового ринку (ТОВ з ведення реєстрів власників іменних цінних паперів та кредитна спілка).

5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.

У ХНУ ім. В.Н. Каразіна здійснюється робота щодо професійного розвитку викладачів через власні програми, а також у співпраці з організаціями. Підвищення кваліфікації та стажування викладачів регламентується «Положенням про підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників» <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennya-pro-pidvyshchennya-kvalifikacii.pdf> У ХНУ ім. В.Н. Каразіна функціонують власні програми щодо професійного розвитку викладачів, які реалізуються через роботу аспірантури, докторантури, Інституту післядипломної освіти та заочного (дистанційного) навчання для реалізації освітніх програм довузівської, вищої і післядипломної освіти та впровадження сучасних технологій навчання (сайт Інституту: <http://dist.karazin.ua/>) Положення про інститут: https://www.univer.kharkov.ua/docs/ipro_polozhennya.pdf У ході проведення акредитації з'ясовано, що усі викладачі, задіяні у ОНП, пройшли стажування (внутрішнє та/або зовнішнє) або інші форми підвищення кваліфікації: Архієреєв С.І. – підвищення кваліфікації у 2015 р. у НТУ «Харківський політехнічний інститут». Глуценко О.В. захистила докторську дисертацію у 2018 р. Коломієць Г.М. – підвищення кваліфікації у 2020 р. за ОП «Українська мова в професійному спрямуванні» у ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Мірясов Ю.О. – підвищення кваліфікації у 2018 у ХНУ ім. В.Н. Каразіна навчання на мовних курсах, кваліфікаційний іспит з англійської мови з отриманням сертифікату B2, а також підвищення кваліфікації за ОП «Українська мова в професійному спрямуванні». Перепелиця О.М. – підвищення кваліфікації у 2020 р. у ХНУ ім. В.Н. Каразіна з курсу «Інновації в системі електронного (дистанційного) навчання». Соколов В.М. – у 2018 р. у ХНУ ім. В.Н. Каразіна, навчання на мовних курсах, кваліфікаційний іспит з англійської мови з отриманням сертифікату B2. Янцевич А.А. – підвищення кваліфікації у ХНУ ім. В.Н. Каразіна у 2019 р. Кононова К.Ю. пройшла стажування в Університеті Барселони (Іспанія) в 2019 р. Корепанов О.С. – підвищення кваліфікації у 2019 р. у Польщі та у 2020 р. у ХНУ ім. В.Н. Каразіна, а також у 2018 р. – навчання на мовних курсах, кваліфікаційний іспит у Польщі з отриманням мовного сертифікату з англійської мови рівня B2. Меркулова Т.В. пройшла міжнародне стажування в Іспанії у 2018 р. та того ж року – у ХНУ ім. В.Н. Каразіна, навчання на мовних курсах, кваліфікаційний іспит з англійської мови з отриманням сертифікату B2. Носова О.В. – підвищення кваліфікації у 2018 та 2019 р. в Німеччині. Тютюнникова С.В. пройшла міжнародне стажування в Іспанії у 2018 р. Чала Т.Г. пройшла підвищення кваліфікації у 2019 р. у Польщі, а також у 2018 р. – навчання на мовних курсах, кваліфікаційний іспит у Польщі з отриманням мовного сертифікату з англійської мови рівня B2. Крім того, викладачі постійно беруть участь у різноманітних видах навчання – семінарах, вебінарах тощо, які сприяють постійному збагаченню їх кваліфікації, що підтверджено сертифікатами.

6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.

У ХНУ ім. В.Н. Каразіна практикується моральне заохочення працівників та матеріальне стимулювання розвитку викладацької майстерності. На зустрічах з адміністрацією та викладачами з'ясовано, що з метою досягнення найвищих індивідуальних рейтингів діяльності та інтенсифікації наукової та інноваційної діяльності, комерціалізації

результатів наукових досліджень, сприяння збільшення кількості та підвищення якості наукових публікацій у міжнародно-визнаних виданнях діє система стимулювання науково-педагогічних працівників. Порядок визначення рейтингів науково-педагогічних працівників ХНУ ім. В.Н. Каразіна: <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennya-reiting-pracivnykiv.pdf>. Згідно ухваленого Порядку преміювання науково-педагогічних і наукових працівників ХНУ ім. В.Н. Каразіна за досягнення у виконанні завдань Стратегії розвитку університету на 2019-2025 рр. та відповідно з Колективним договором між адміністрацією та трудовим колективом на 2020-2024 рр. (як зазначено в ході зустрічі) за захист дисертації докторам філософії після отримання відповідного диплома передбачено матеріальне стимулювання у розмірі 10000 грн, доктора наук – 20000 грн; за опубліковану статтю у виданні, що індексується наукометричною базою Scopus/Web of Science – 4000 грн. Також п. 7.2.15 Статуту (Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна <https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/docs/statute>) передбачено, що за особливі трудові заслуги працівники університету можуть бути представлені до відзначення державними нагородами, державними та іншими преміями, присвоєння почесних звань. За досягнення високих результатів у науковій та науково-педагогічній діяльності працівникам університету присвоюють почесні звання «Заслужений професор», «Заслужений викладач», «Заслужений науковий співробітник» ХНУ ім. В.Н. Каразіна з врученням їм відповідного диплому.

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.

1. Академічна та професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації ОНП забезпечує досягнення визначених даною програмою цілей та програмних результатів навчання. У викладачів задіяних в ОНП наявні публікації у журналах, що індексуються БД Scopus та WoS. 2. Процедури конкурсного добору викладачів у ХНУ ім. В.Н. Каразіна прописані, є прозорими і забезпечують залучення НПП необхідного рівня професіоналізму для успішної реалізації ОНП. 3. Дотримується принцип відповідності кваліфікації викладача спеціальності. Праці НПП дотичні до профілю відповідної навчальної дисципліни у ОНП. Наявні публікації наукових керівників корелюються з темами дисертацій здобувачів, 4. У реалізації ОНП задіяні науковці, які є одночасно професіоналами-практиками, експертами галузевих ринків (зокрема, фінансового – проф. Соболев В.М.). У ХНУ ім. В.Н. Каразіна функціонують та успішно реалізуються програми професійного розвитку викладачів. Усі викладачі, задіяні у ОНП пройшли стажування (внутрішнє та/або зовнішнє) або інші форми підвищення кваліфікації. 5. ЗВО стимулює професійний розвиток викладачів, розвиток викладацької майстерності, використовуючи моральні заохочення та матеріальні стимули. Створена ЗВО програма підвищення кваліфікації викладачів для розвитку їх соціальних навичок та педагогічної майстерності. Створена рейтингова система оцінювання ефективності діяльності науково-педагогічних працівників для використання її в системі стимулювання персоналу.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

1. ЗВО не залучає до аудиторних занять за даною ОНП професіоналів-практиків, які працюють в організаціях, на підприємствах різних секторів економіки. Рекомендовано залучати до реалізації ОНП професіоналів-практиків з реального сектору економіки (що в дистанційному режимі навіть легше організувати).

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.

Високий рівень узгодженості із характеристиками за підкритеріями критерія 6 з несуттєвими недоліками. Враховуючи релевантність фактів і їх контексту, освітньо-наукова діяльність за програмою 051 «Економіка» відповідають рівню «А» за 6-м критерієм з рекомендаціями по підкритерію 6.3.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.

Фінансування підготовки здобувачів вищої освіти в аспірантурі Університету здійснюється за рахунок: видатків державного бюджету України (за державним замовленням); коштів фізичних та/або юридичних осіб згідно

«Правила прийому на навчання до аспірантури та докторантури Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна» у 2020 р.: <http://www.econom.kharkov.ua/upim/aSrlYaRE.pdf> При перегляді відео та фото матеріалу про матеріально-технічну базу експертна група мала переконливі докази того, що ХНУ ім. В.Н. Каразіна має розширену інфраструктуру (навчальні приміщення, комп'ютерні класи, бібліотеку з читальними залами, аспірантську, 14 спортивних залів, 7 спортивний майданчиків, 12 кортів, футбольне поле, 15 приміщень для фізкультурно-оздоровчих занять, 5 їдалень, 4 актових зали, консультаційний центр, гуртожитки, фотозони, студентську площу для проведення масових заходів та ін.). Зі слів здобувачів, заст. директора Центральної наукової бібліотеки Бабічевої О. і відповідальних за інформаційні технології осіб, комп'ютерне забезпечення та ресурси бібліотеки є достатніми для забезпечення виконання цілей ОНП. Інформація про навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності у сфері вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» у ХНУ ім. В.Н. Каразіна зазначено додатком 5 до Ліцензійних умов <http://www.econom.kharkov.ua/upim/42odtsY2.pdf> та у Відомостях про інформаційне забезпечення освітньої діяльності у сфері вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» у ХНУ ім. В.Н. Каразіна: <http://www.econom.kharkov.ua/upim/QF8OfmeT.pdf> <http://www.econom.kharkov.ua/upim/BWWWPcdt.pdf>, а також в відомостях про забезпечення підручниками, навчальними посібниками, довідковою та іншою навчальною літературою (таблиці Excel на сайті ЗВО: <http://www.econom.kharkov.ua/index.php?id=606&idd=607&lang=u> На сайті для здобувачів є електронна бібліотека і відкритий доступ до баз даних <http://www.econom.kharkov.ua/index.php?id=156&lang=u&idd=68>). У деяких навчальних аудиторіях з відео записів помітно недавні якісні ремонти. Що стосується спеціалізованого програмного забезпечення (зокрема, пакетів прикладних статистичних програм), яке використовується безпосередньо у викладанні відповідних дисциплін програми підготовки докторів філософії, то питання його придбання, встановлення та використання вирішуються з урахуванням обов'язкового дотримання законодавства щодо захисту інтелектуальної власності, у кожному окремому випадку з урахуванням пропозицій викладача, що веде відповідну дисципліну. Також, як свідчать результати спілкування зі здобувачами, відчувається недостатність коштів у фінансуванні друку наукових публікацій, які індексуються, зокрема, у Scopus.

2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.

За результатами спілкування з аспірантами та студентським самоврядуванням встановлено, що ЗВО забезпечує безоплатний доступ учасників освітнього процесу з реалізації ОНП до інфраструктури та інформаційних ресурсів, а саме: у навчальних корпусах є вільний доступ до інформаційних ресурсів та Internet (WI-FI). Також, університет надає безоплатний доступ до міжнародних наукових баз, зокрема Scopus, Web of Science та інших: <http://www-library.univer.kharkov.ua/ukr/>, які містяться в репозитарії Центральної наукової бібліотеки.

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

Під час відеоогляду матеріально-технічної бази експертна група отримала інформацію в обсязі, що дозволяє констатувати факт безпечності освітнього середовища для життя та здоров'я. Відео та фото звіти дають змогу об'єктивно оцінити належний рівень стану санітарії, техніки безпеки та протипожежної сигналізації. Приміщення навчальних корпусів і гуртожитків забезпечені вогнегасниками, гідрантами, планами евакуації та обладнане всім необхідним для комфорту студентів з особливими потребами (пандуси, стоянка, туалети). Соціально-побутові потреби аспірантів забезпечують гуртожитки, які комфортні для проживання та дозвілля. Питання створення належного освітнього середовища, здатного задовольняти потреби та інтереси здобувачів, врегульовані у таких нормативних документах університету: Потреби та інтереси здобувачів задовольняються «Правилами внутрішнього розпорядку»: <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/pravyala-rozporядku-2018.pdf>, «Положенням про поселення, проживання та правилами внутрішнього розпорядку в гуртожитках студмістечка»: https://www.univer.kharkov.ua/docs/polozhennya/pologennya_obschezhitija.pdf, «Програмою «Здоров'я студентів»: https://www.univer.kharkov.ua/ua/student/student_health. На базі університету щоденно працює Центр первинної медико-санітарної допомоги, в якому учасники освітнього процесу можуть отримати невідкладну медичну допомогу. З метою підтримки психічного здоров'я здобувачів вищої освіти на базі Навчального центру соціально-виховної та позаосвітньої діяльності кваліфікований психолог надає безкоштовні консультації. При спілкуванні зі здобувачами, останні зазначили, що за такою допомогою можна звертатися на кафедру психології; при перегляді сайту ВНЗ не зафіксовано сторінки психологічної служби.

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.

Спілкування зі здобувачами, представниками профспілки та інформація на сайті Університету <https://univer.kharkov.ua/> свідчать, що ЗВО створює і забезпечує механізми різнобічної підтримки здобувачів у ході навчання. Реалізація індивідуальної освітньої траєкторії спільної наукової діяльності здобувачів та НПП здійснюється відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (<https://univer.kharkov.ua/docs/work/zakon-ukr.html>), Статуту Університету, рішень Вченої ради. Документи та інші матеріали, що унормовують механізми освітньої,

організаційної, інформаційної консультативної та соціальної підтримки здобувачів вищої освіти: «Положення про організацію освітнього процесу» https://www.univer.kharkov.ua/ua/study/study_organization ; «Положення про організацію позаосвітньої діяльності зі студентами Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна» <https://www.univer.kharkov.ua/docs/polozhennya/polozhennya-pozaosvit-2.pdf> Для надання освітньої підтримки у ЗВО функціонують Управління якості освіти, Навчальний центр організації освітнього процесу. Для надання організаційної підтримки в університеті функціонує Навчальний центр соціально-виховної та позаосвітньої діяльності. Для надання інформаційної підтримки в університеті функціонують Центр зав'язків з громадськістю, який організовує свою роботу через офіційний сайт Каразінського університету, сторінки університету у соціальних мережах, та за допомогою інтернет-ресурсів Студентської ради та профкому студентів, інформаційних стендів у корпусах та гуртожитках, інформаційної плазмової панелі. Консультативну підтримку в університеті виконують Юридична клініка, юридичний відділ, профком студентів, Навчальний центр організації освітнього процесу. Соціальну підтримку в університеті здійснюють Навчальний центр організації освітнього процесу, Навчальний центр соціально-виховної та позаосвітньої діяльності і профком студентів, аспірантів і докторантів. Зі слів здобувачів, пріоритетною вони вважають інформаційну підтримку свого наукового керівника. Суперечливою є інформація про існування «скриньки довіри» в університеті: представники студентського самоврядування запевняли, що така скринька існує на першому поверсі головного корпусу, здобувачі – що їм не відомо про це.

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

При зустрічах з'ясовано, що особи з особливими освітніми потребами за даною ОНП не навчаються, хоча для реалізації права на освіту створені достатні умови. Території, будівлі, споруди приведено у відповідність з вимогами державних будівельних норм, стандартів та правил (зокрема ДБН В.2.2-3:2018 «Будинки і споруди. Заклади освіти», ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд»). Входи до університету та гуртожитків оснащені пандусами. Докази: сайт ЗВО, бесіда з адміністративним персоналом, відео-огляд матеріально-технічної бази. Реалізація права на освіту осіб з особливими освітніми потребами нормативно забезпечена у таких внутрішніх документах університету: Правила прийому: <https://www.univer.kharkov.ua/images/pravyła-2019-5.pdf>; Інші документи, які регулюють перебування осіб з особливими освітніми потребами в університеті: <https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/docs/umovy-navchannya-osib-z-osoblyvymy-potrebamy>; Наказ ректора про введення до дії рішення Вченої ради «Про затвердження Програми розвитку інклюзивної освіти»: <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/nakaz.pdf> (допомога студентам з дітьми, сиротам, тимчасово потребуючим особливих умов навчання – оформлення індивідуальних планів за сімейними обставинами, за станом здоров'я, тощо).

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

Заклад має відповідну документальну базу, що регламентує процедури розв'язання та вирішення конфліктних ситуацій та недопущення/вирішення усіх форм дискримінації: Статут університету: (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/statute/uk-statut2018.pdf>); Антикорупційна програма університету (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/nakaz-antikoruptio.pdf>); Положення про врегулювання конфліктних ситуацій у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна, прийняте Вченою радою університету 24.02.2020 р. (протокол №5) і уведене в дію наказом від 27 лютого 2020 р. №0211-1/087 (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/nakaz-konfliktni-sutyatsii.pdf>); Положення про студентське самоврядування (https://www.univer.kharkov.ua/docs/students_life/polozhennya-stud-government.pdf) Зокрема, відповідно до цього положення органи студентського самоврядування: забезпечують захист прав та інтересів студентів, які навчаються в університеті, сприяють забезпеченню їх належних потреб у сфері навчання, побуту, оздоровлення, відпочинку тощо; виражають інтереси студентів, які навчаються в університеті, незалежно від раси, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, громадянства, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак; звертають увагу адміністрації університету на дії посадових осіб, працівників університету, якщо вони порушують права студентів, подають скарги на їх дії; вимагають реагування на скаргу згідно з чинним законодавством. Викладацьким колективом, а також відповідними структурними підрозділами, зокрема, Навчальним центром соціально-виховної та позаосвітньої діяльності) здійснюються дії, спрямовані на недопущення виникнення подібних ситуацій. За свідченнями здобувачів за період реалізації ОНП за спеціальністю 051 «Економіка» в університеті випадків звернень щодо вирішення конфліктної ситуації (у т.ч., пов'язаних із сексуальними домаганнями, корупцією, дискримінацією) не було/ їм про це не відомо.

Загальний аналіз щодо Критерію 7:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.

1. ЗВО забезпечує безоплатний доступ викладачів і аспірантів до відповідної інфраструктури і інформаційних ресурсів, надає консультативну та соціальну та ін. підтримку здобувачам вищої освіти. 2. Створено належні умови для реалізації права на освіту особам з особливими освітніми потребами, зокрема, особам з обмеженими фізичними можливостями. 3. Освітнє середовище є безпечним для життя і здоров'я здобувачів вищої освіти і задовольняє їх потреби і інтереси.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

1. Здобувачі даної ОНП в основному покладаються лише на підтримку свого наукового керівника. Вони не в повній мірі володіють інформацією про освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну діяльність та підтримку, яка може надаватися ЗВО. Доцільно, щоб така інформація (про різного роду можливості, в т.ч. підтримки) їм надавалась.

Рівень відповідності Критерію 7.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.

ОНП в достатній мірі відповідає характеристикам за підкритеріями 7.1-7.6. з незначними недоліками.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

У Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна створене і функціонує Управління якості освіти, що координує роботу системи забезпечення якості освіти, планування, організації та науково-методичного супроводу освітнього процесу (https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/structure/qualityedu/about_qualityedu). Загальні питання розроблення ОНП у ХНУ ім. В.Н. Каразіна регламентуються Положенням про організацію освітнього процесу (нова редакція 2020): <https://univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennia-pro-osvitniy-protses.pdf>, в якому представлено вимоги до формування проектної групи; Положенням про систему забезпечення якості вищої освіти Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна: <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/yakist-osvity-polozhennya.pdf>, в якому регламентований порядок затвердження, моніторингу та перегляду ОНП, а також Положенням про порядок підготовки фахівців ступенів доктора філософії та доктора наук в аспірантурі та докторантурі ХНУ ім. В.Н. Каразіна: <https://univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennia-poriadok-pidgotovky.pdf>. Процедурами передбачено участь у цьому процесі (крім науково-педагогічних працівників) здобувачів, випускників, роботодавців та інших стейкхолдерів. Гарант та інші представники програми, які є також науковими керівниками, повідомили, що розроблення та перегляд ОНП проводиться з урахуванням інтересів здобувачів (через пряме спілкування здобувачів з науковими керівниками та НПП, які ведуть у них заняття), а також з урахуванням інтересів роботодавців – представників академічної спільноти. Водночас, в ОНП у розділі «Придатність до працевлаштування» зазначено, що випускники програми можуть працювати не тільки у ЗВО та наукових установах, але й у комерційних структурах та на державних підприємствах на посадах економіста, економіста-аналітика широкого профілю з ефективності підприємництва та інноваційного радника, консультанта та оглядача з економічних питань, наукового співробітника фахових наукових установ, методиста з економічної освіти тощо, зважаючи на програмні результати навчання. Тому ЕГ рекомендує ширше залучення до процесу перегляду ОНП з метою її удосконалення роботодавців – представників органів державної та регіональної влади, бізнес-структур.

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Під час зустрічей ЕГ з гарантом програми, представниками студентського самоврядування і здобувачами третього освітнього рівня підготовки, які навчаються на ОНП, було з'ясовано, що вплив здобувачів на перегляд освітніх програм забезпечується через їх членство в роботі Вченої ради, де проходить обговорення та затвердження ОНП та змін до неї. В органах студентського самоврядування представники даної ОНП не представлені (їх не велика кількість). В ході зустрічей з'ясовано, здобувачі долучаються до обговорення ОНП через наукових керівників чи викладачів, що ведуть заняття, висловлюють власні побажання щодо удосконалення ОНП. Водночас, у звіті самооцінювання та при зустрічах повідомлено, що опитувань здобувачів даної ОНП в частині врахування їх

пропозицій при перегляді ОНП і вдосконаленні процедур забезпечення якості не проводилося. ЕГ рекомендує запровадити практику отримання зворотного зв'язку від здобувачів через організацію періодичних анонімних опитувань. Також рекомендуємо залучення органів студентського самоврядування до цих процесів, зокрема Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених (https://univer.kharkov.ua/ua/research/student_research_dir/ntu_about), яке функціонує у ЗВО, до розробки та удосконалення ОНП. При зустрічі зі співробітниками структурних підрозділів начальник управління якості освіти Іваненко Л. зазначила, що освітні програми розробляються і переглядаються «з урахуванням пріоритетів керівництва», але в ході уточнюючих запитань повідомлено, що «з урахуванням думки усіх стейкхолдерів».

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.

Прикладами безпосереднього залучення роботодавців до процесу періодичного перегляду ОП та інших процедур забезпечення якості освіти можна вважати участь чл-кор. НАН України, д.е.н., проф., заступника директора ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» Гриценка А.А. та д.е.н., проф., провідного наукового співробітника відділу економічної теорії ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» Яременка О.Л. у розробці тимчасового стандарту вищої освіти, розробці ОНП, викладання відповідних дисциплін у програмі, участь в обговоренні програми на засіданнях випускової кафедри економічної теорії та економічних методів управління, участь в методологічних семінарах цієї ж кафедри як у ролі доповідачів, так і в ролі рецензентів дисертацій здобувачів, обговорення змін до робочих програм дисциплін та педагогічної практики тощо. Крім того, на зустрічі з роботодавцями Грецька-Миргородська В.В. (начальник управління інноваційного розвитку та іміджевих проєктів Харківської міської ради) та Мусієнко Є.Ю. (директор ТОВ «Сингуларекс») як представники роботодавців зазначили, що вони знайомилися зі змістом ОНП і надали рецензії на неї. Водночас, Грецька-Миргородська В.В. зазначила, що вона долучилася безпосередньо до обговорення ОНП лише нещодавно, але мала можливість висловлювати свої побажання раніше (під час навчання в аспірантурі на кафедрі економічної теорії та економічних методів управління). Представники роботодавців також висловили пропозиції щодо удосконалення ОНП, а саме: доцільності внесення змін до ОНП в частині розширення вибіркового блоку дисциплін (які розвивають навички soft skills, системне мислення, підвищують фінансову грамотність, інноваційність тощо) та викладання окремих із них іноземною мовою (що обговорено із випускником даної ОНП Деком А.), що сприяло б не тільки посиленню мовної підготовки здобувачів, але й забезпечило б ширші можливості для комунікацій в міжнародному освітньому та науковому середовищі. Також висловили своє побажання щодо удосконалення методів викладання, зокрема використання в навчальному процесі ігрових методів.

4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми.

У ХНУ ім. В.Н. Каразіна з 2019 р. у структурі Служби управління персоналом функціонує центр комунікацій із випускниками (<https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/structure/rectorat/personnel/center-for-communications-with-graduates>). У звіті самооцінювання зазначено, що центр збирає контактну інформацію випускників поточного року та оновлює існуючу базу контактів, а зібрані контакти використовуються для проведення періодичних опитувань щодо стану їх працевлаштування. За допомогою професійної соціальної мережі LinkedIn.com університет відслідковує кар'єрне зростання випускників з використанням спеціального функціонального пакету. Інформація із відкритих профілів випускників відображається у кабінеті адміністратора профілю університету. Однак, підтверджуючої інформації з цього приводу (відомостей на сайті центру, аналітичних звітів) не відображено. Водночас, в Університеті діє Асоціація випускників, викладачів та друзів Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/structure/alumni_association), яка є організатором щорічної акції «День випускника» (https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/univer_today/announce?news_id=7806), що традиційно проходить у квітні. Зустрічі із випускниками різних років в рамках цієї акції дозволяють оновлювати інформацію про їх кар'єрний ріст. Свідченням цього є сторінка «Успішні випускники ХНУ ім. В.Н. Каразіна» (https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/best_alumni.pdf). Водночас, присутні на відкритій зустрічі випускники (Н. Савицька, А. Дек, Н. Каменєва, В. Решетило), а також В. Грецька-Миргородська на зустрічі з роботодавцями засвідчили, що ЗВО постійно підтримує зв'язки з випускниками та збирає дані щодо їх працевлаштування.

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

Процедури забезпечення якості ОНП регламентуються Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості освіти Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна»: <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/systema-iakosti.pdf>. У ЗВО функціонує Управління якості освіти (<https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/structure/qualityedu>), у складі якого створено і діє Навчальний центр менеджменту якості та моніторингу освітнього процесу: <https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/structure/qualityedu/qmonitoring>. Однак на інтернет-сторінці даного управління і відділу наявна лише інформація щодо мети і завдань, водночас відсутня інформація щодо результатів

їх діяльності. Під час зустрічі із керівниками структурних підрозділів з'ясовано, що в ЗВО у кожному семестрі проводиться студентський моніторинг якості навчального процесу, під час якого студенти дають оцінку існуючому рівню якості освіти та висловлюють побажання щодо його покращення, а його результати обговорюються на засіданнях вчених рад факультетів та кафедр, а також на ректораті, де розробляються необхідні корегуючі дії. Водночас, здобувачі і гарант програми зазначили, що анонімних опитувань щодо якості реалізації ОНП 051 «Економіка» серед здобувачів третього освітнього рівня не проводилося «з огляду на малочисельність здобувачів відповідного ступеня та можливість врахування їх думки щодо якості ОНП через спілкування з науковими керівниками та науково-педагогічними працівниками, які ведуть у них заняття». У звіті самооцінювання, а також на зустрічі зі здобувачами зазначалося, що аспіранти також мають можливість «долучатися до пошуку шляхів вирішення проблеми забезпечення якості освіти» за рахунок членства їхнього представника у роботі Вченої ради економічного факультету (Мозгова А. входить до складу Вченої ради).

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Акредитація ОНП 051 «Економіка» ще не проводилася (первинна акредитація).

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.

У Положенні про систему внутрішнього забезпечення якості освіти Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (нова редакція від 2 липня 2020 р. № 0208-1/232) зазначено, що Університет несе відповідальність за якість освітніх послуг, спираючись на понад 200-річні традиції, унікальну академічну культуру, інтеграцію наукових досліджень та освітнього процесу, на власну місію та цінності ЗВО: <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/systema-iaakosti.pdf>. У ЗВО розроблене і діє «Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових та навчальних працях працівників і здобувачів вищої освіти Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна»: https://www.univer.kharkov.ua/docs/antiplagiat_nakaz_polozhennya.pdf. Зі спілкування з гарантом, науковими керівниками, НПП та здобувачами було з'ясовано, що поняття академічної доброчесності широко вбудоване в корпоративну культуру університету. Здобувачі добре ознайомлені з існуючою системою перевірки усіх робіт на плагіат та підтримують сформовану політику доброчесності. Слід відзначити також високу кваліфікацію наукових керівників, які мають наукові школи, і які успішно передають свої знання здобувачам. На зустрічах з фокус-групами ЕГ отримала задоволення, що в ЗВО проводиться постійна робота щодо покращення освітнього процесу та підвищення якості надання послуг. Отже, в Каразінському університеті сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку ОНП та освітньої діяльності за цією програмою. Водночас, на зустрічах деякі учасники фокус-груп були «скованими» у спілкуванні з членами ЕГ.

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.

1. У ЗВО визначено процедури розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОНП. 2. Давніх традицій забезпечення якості підготовки здобувачів, зокрема третього освітнього рівня, дотримуються. Невід'ємною складовою корпоративної культури Каразінського університету є Академічна доброчесність.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

1. Оновлення ОНП відбувається передусім з урахуванням потенційних можливостей та побажань НПП. Аудит освітнього процесу, моніторинг якості навчання та викладання за ОНП не проводився (лише за рівнями бакалавра та магістра). Доцільно такий аудит та можливість надання пропозицій поширити також на здобувачів даної ОНП з метою її покращення та врахування пропозицій. 2. Механізм участі роботодавців у процесі перегляду ОНП, в процедурах внутрішнього забезпечення якості ОНП є недосконалим. Рекомендується залучення до обговорення ОНП не тільки представників академічної спільноти, але й більш широке залучення роботодавців – представників органів державної влади і підприємницьких структур.

Рівень відповідності Критерію 8.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

ОНП загалом відповідає рівню «В» за критерієм 8, хоча існують певні неузгодження та недоліки у контексті підкритеріїв, які описані вище.

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

ОНП Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна оприлюднена у відкритому доступі за адресою: <http://www.econom.kharkov.ua/index.php?id=816&idd=805&lang=u> Права та обов'язки усіх учасників освітнього процесу регулюються законодавчими актами державного рівня та внутрішніми документами ВНЗ: Статутом університету: <https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/docs/statute> ; Правилами внутрішнього розпорядку: <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/pravyly-rozporadyky-2018.pdf> Контрактом здобувача вищої освіти: <https://www.univer.kharkov.ua/docs/price/ugoda-kontrakt2019.pdf> ; Документами про організацію навчального процесу https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/docs/files_pol Правил та процедур ЗВО в цілому дотримуються під час реалізації ОНП. Спілкування із здобувачами за даною ОНП свідчить, що більшість інформації вони отримують все ж від наукових керівників, більше акцентують увагу на наукових дослідженнях і менше занурюються у процедурні моменти щодо реалізації ОНП в цілому. Разом з тим, несистематизоване розміщення посилань в інформаційній базі Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна створює незручності для користувача. Після озвучення рекомендацій ЕГ на фінальній зустрічі ректор ХНУ ім. В.Н. Каразіна інформував експертну групу про функціонування одночасно «старого та нового сайтів» і про найближчі плани систематизації і покращення навігації «на новому сайті».

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін.

В ході зустрічей із гарантом експертна група отримала інформацію, що Проект освітньо-наукової програми «Економіка» (освітній ступінь доктор філософії) презентовано на сайті ВНЗ за посиланням: <https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/docs/projects>. Експертна група встановила, що Проект винесений на обговорення 09.04.2020 р., термін закінчення внесення пропозицій «Вичерпано», проте, на час роботи групи він залишається поза зоною доступу згідно посилання: https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/docs/projects?proekt_id=210 .

3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

При ознайомленні з наповненням сайту закладу експертною групою встановлено, що обсяг освітньої програми, компоненти і достовірність інформації повністю відповідають вимогам Вищої школи. Освітня програма оприлюднена у відкритому доступі на сайті: <http://www.econom.kharkov.ua/index.php?id=816&idd=805&lang=u> Окрім цього, освітні програми з підготовки докторів філософії, що включають: опис освітньо-наукової програми, навчальний план, навчально-методичне та інформаційне забезпечення розміщені на сайті економічного факультету в розділі «Аспірантура та докторантура» <http://www.econom.kharkov.ua/index.php?id=604&lang=u&idd=68> . Слід зазначити, що інформація про вибіркові навчальні дисципліни, програми вибіркових дисциплін на основній сторінці «Аспірантура та докторантура» відсутня. Проект освітньо-наукової програми «Економіка» (освітній ступінь доктор філософії) знаходиться поза зоною доступу. Необхідно в регламентовані строки обробляти зауваження та пропозиції стейкхолдерів щодо наповнення Проекту освітньо-наукової програми «Економіка» (освітній ступінь доктор філософії) та забезпечити відкритий доступ.

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.

1. Права і обов'язки учасників освітнього процесу врегульовані внутрішніми документами закладу вищої освіти, які відповідають вимогам законів та підзаконних нормативно-правових актів, розміщені на сайті закладу та доступні для всіх стейкхолдерів і суспільства в цілому.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

1. Несистематизоване розміщення посилань в інформаційній базі ВНЗ створює незручності для користувача. Рекомендовано систематизувати інформацію і покращити навігацію. 2. Проєкт освітньо-наукової програми «Економіка» (освітній ступінь доктор філософії) знаходиться поза зоною доступу. Необхідно в регламентовані строки обробляти зауваження та пропозиції стейкхолдерів щодо наповнення Проєкту освітньо-наукової програми «Економіка» (освітній ступінь доктор філософії) та забезпечити відкритий доступ. 3. Робочі програми/силабуси вибіркових дисциплін на основній сторінці «Аспірантура та докторантура» відсутні. Рекомендовано розмістити робочі програми вибіркових дисциплін на основній сторінці «Аспірантура та докторантура» та врахувати побажання стейкхолдерів щодо розширення спектру вибіркових дисциплін.

Рівень відповідності Критерію 9.

Рівень B

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.

ОНП в достатній мірі відповідає характеристикам за підкритеріями 9.1-9.3 при наявності недоліків, що зазначені вище.

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

На зустрічі зі здобувачами та науковими керівниками ЕГ було з'ясовано, що співпраця трьох кафедр економічного факультету ХНУ – кафедри економічної кібернетики та прикладної економіки, кафедри економічної теорії та економічних методів управління, кафедри статистики, обліку і аудиту – забезпечує можливість вибору наукової теми відповідно до їх наукових інтересів. Зміст ОНП відповідає науковим інтересам здобувачів третього освітнього рівня. Навчальним планом https://www.univer.kharkov.ua/ua/research/doctor_division передбачено викладання дисциплін «Методологія наукових досліджень та практика вимірювання економічних процесів» та «Підготовка наукових публікацій та презентація результатів наукових досліджень», що дозволяє гарантувати здобувачам повноцінну підготовку до науково-дослідної діяльності. Навчальний план також передбачає педагогічну практику в розмірі 6 кредитів ЄКТС, а також у блоці вибіркових дисциплін запропонована дисципліна «Методика викладання економічних дисциплін», що забезпечує необхідні навички викладацької роботи майбутніх випускників. Дисципліни з вибіркового блоку (всього 14 дисциплін), враховують наукові інтереси здобувачів і відповідають тематиці наукових досліджень, яка в рамках експертизи надана членам ЕГ гарантом програми. Таким чином, структура і зміст ОНП забезпечує повноцінну підготовку здобувачів до дослідницької та викладацької діяльності за спеціальністю 051 «Економіка».

2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напряміві досліджень наукових керівників.

Аналіз індивідуальних планів аспірантів (наданих ЕГ гарантом програми), інформації про наукову діяльність наукових керівників, зустрічі з відповідними фокус-групами засвідчили відповідність наукової діяльності аспірантів напрямам досліджень наукових керівників. Наукові керівники аспірантів є активними дослідниками, окремі з них проходили міжнародне стажування, про що є відповідні довідки, мають публікації, дотичні до напряму дослідження своїх аспірантів, у т.ч. у виданнях, зареєстрованих у науково-метричних базах даних Scopus Web of Science. Тема дисертації формується з урахуванням наукових інтересів здобувачів, професійної діяльності наукового керівника, а також відповідно до наукової теми кафедри, яка на ній виконуються. Зокрема, здобувачки Андрущенко Єлизавета (тема дисертації «Інституційне забезпечення формування інтелектуального капіталу національної інноваційної системи») та Мозгова Анастасія («Становлення інформаційного ринку в країнах з економікою в процесі трансформації») виконують дисертаційні роботи під керівництвом Євтушенко В.А., яка є керівником НДР «Стратегії інноваційного розвитку національної економіки в умовах глобалізації» (№ ДР 0118U002053) (2018-2020 рр). Богданова Ганна (науковий керівник – Меркулова Т.В.) протягом 2016 рр. брала участь у виконанні теми НДР

«Довіра як фактор соціально-економічного розвитку в умовах інформаційного суспільства» (ДРН⁰0116U005038, терміни виконання з 1.01. 2016 – 31.12.2018). З'ясовано, що з 01.01.2021 р. планується залучення аспірантів 1 року навчання, а також аспіранта 3 року навчання Яхна Б. до участі у виконанні нової теми НДР під керівництвом Коломієць Г., державна реєстрація якої наразі ведеться. Представники НПП на зустрічі зазначили, що нерідко здобувач продовжує своє дослідження, яке він розпочав ще в магістратурі під керівництвом того ж самого викладача.

3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).

Економічний факультет організовує проведення науково-практичних конференцій з метою надання аспірантам можливості для апробації нових наукових ідей, набуття навичок презентації своїх розробок серед наукової спільноти. Зокрема, у квітні 2017 р. було проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію студентів, аспірантів і молодих учених «Проблеми та тенденції стабілізації соціально-економічного розвитку», за результатами якої було опубліковано збірник праць за однойменною назвою: <http://library.univer.kharkov.ua/OpacUnicode/index.php?url=/notices/index/IdNotice:961579/Source:default;> 20-21 квітня 2018 р. була проведена Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів і молодих учених «Соціально-економічний розвиток економіки: виклики та шляхи стабілізації» (<http://www.econom.kharkov.ua/index.php?id=705&lang=u&idd=69>); 20-21 квітня 2019 р. – Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих учених «Виклики та шляхи сприяння економічному розвитку України на тлі світових тенденцій» https://www.univer.kharkov.ua/ua/research/all_conferences/conferences?news_id=8701 ; 24-25 квітня 2020 р. – Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих учених «Виклики та шляхи стабілізації соціально-економічного розвитку України» Кожна конференція супроводжується виданням збірки тез і доповідей, матеріали яких розміщені на сайті: <http://www.econom.kharkov.ua/index.php?id=124&lang=u&idd=65>. ЗВО є засновником та видавцем наукових фахових видань з економіки «Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Економічна» (<http://vestnik.econom.kharkov.ua/>), «Соціальна економіка» (<https://periodicals.karazin.ua/socoeconom/issue/view/1015>), де здобувачі мають змогу публікувати результати власних досліджень. Відомості про інформаційне забезпечення освітньої діяльності у сфері вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» у ХНУ ім. В.Н. Каразіна представлені у відкритому доступі: <http://www.econom.kharkov.ua/upim/QF8OfmeT.pdf> На зустрічі з представниками структурних підрозділів зазначено, що здобувачі даної ОНП мають можливість використовувати наукові сучасні бази даних: Scopus, Web of Science, Springer NatureOxford University Press тощо.

4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проєктах тощо.

Для забезпечення поінформованості та допомоги в міжнародній активності аспірантів в університеті функціонує спеціалізований структурний підрозділ. Положення Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна про реалізацію проєктів програм міжнародної співпраці (затверджено рішенням Вченої ради Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, протокол №13 від 23 грудня 2019 р.; введено в дію наказом ректора Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна № 0902-1/046 від 03 лютого 2020 р. (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennia-realizatsia-proekiv.pdf>)) унормувало діяльність щодо механізму долучення аспірантів до міжнародної академічної спільноти, охопивши усі сторони міжнародного співробітництва, зокрема, щодо грантової підтримки. Можливість міжнародної співпраці засвідчена існуючими міжнародними договорами ХНУ ім. В.Н. Каразіна, наданими на запит експертної групи. Участь у міжнародних проєктах та програмах можна побачити на головній сторінці сайту університету в рубриці «Міжнародна діяльність» <https://www.univer.kharkov.ua/ua> та на сайті <https://www.univer.kharkov.ua/ua/intrelations/mizhnarodni-proekty>. За результатами спілкування зі здобувачами, ознайомлення з наданим переліком результатів їх наукових досліджень експертна група мала можливість переконатися у достатньому залученні до публікацій їх іноземною мовою у закордонних та міжнародних виданнях у галузі. Університет забезпечує можливості для долучення аспірантів, що навчаються за програмою третього рівня за спеціальністю 051 «Економіка», до міжнародної академічної спільноти, зокрема, шляхом їх участі у програмах академічної мобільності. Так, здобувач Дейнека Маргарита приймала участь у міжнародних економічних конференціях, аспірант (випускник 2020 р.) Дек А. у квітні-травні 2019 р. взяв участь у програмі академічної мобільності у межах проєкту Erasmus + (KA107) 2016-1-ES01-KA107-023474 згідно договору між Університетом м. Барселона (Іспанія) і Харківським національним університетом імені В.Н. Каразіна (Україна), виступив з науковою доповіддю, презентував результати своїх досліджень.

5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проєктах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.

За результатами проведених зустрічей з науковими керівниками Університету та вивчення наданої закладом інформації щодо їх участі у дослідницьких проектах експертна група має можливість підтвердити, що наукові керівники здобувачів в університеті, окрім основної ролі є відповідальними виконавцями науково-дослідних робіт та активно беруть участь у виконанні грантових проектів, результати яких регулярно публікуються. Наприклад, Меркулова Т.В. була керівником планових тем НДР ХНУ ім. В.Н. Каразіна: «Застосування еволюційного підходу в моделюванні інформаційної економіки», 2010 – 2012, ДР 0110U000590; «Моделювання інноваційного розвитку з використанням біхевіористичного підходу», 2013–2015, ДР 0113U001402. Кононова К.Ю. була відповідальним виконавцем планових НДР ХНУ ім. В.Н. Каразіна: «Моделювання інноваційного розвитку з використанням біхевіористичного підходу» (№ ДР 0113U001402, 2013-2015); «Прикладні аспекти моделювання довіри в інформаційному суспільстві» (№ ДР 0116U005038, 2016-2018); «Моделювання динаміки складних систем з метою ідентифікації проблемних ситуацій» (№ ДР 017U004831, 2017-2019). Крім того, Кононова К.Ю. була відібрана (відповідно до Положення про навчання студентів та стажування аспірантів, наукових і науково-педагогічних працівників у провідних вищих навчальних закладах та наукових установах за кордоном, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2011 р. №411, за рішенням конкурсної комісії) для проходження стажування з метою підвищення рівня теоретичної та практичної підготовки в Університеті Барселони, Іспанія за напрямом «Математичне та комп'ютерне моделювання» з 01 лютого по 01 квітня 2013 року. За результатами участі у науковому проекті було опубліковано 2 наукових праці.

6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

Чинна нормативна база ХНУ ім. В.Н. Каразіна та система організації роботи щодо перевірки дотримання академічної доброчесності в процесі написання дисертацій, підготовки до друку наукових праць аспірантів та їхніх наукових керівників у виданнях університету, забезпечують дотримання принципів академічної доброчесності, унеможливають порушення цих принципів, формують надійний механізм збереження наукової репутації усіх осіб, причетних до процесу підготовки наукових кадрів в аспірантурі. На сайті університету є сторінка «Академічна доброчесність» (https://www.univer.kharkov.ua/ua/study/integrity/academic_integrity), Університет також виступає партнером «Проекту сприяння академічній доброчесності (SAIUP)», <https://www.univer.kharkov.ua/ua/study/integrity/saiup>. Питання формування та дотримання здобувачами академічної доброчесності також включено до навчальних дисциплін університету: «Соціальна відповідальність» та «Методологія дослідження та практика вимірювання економічних процесів». Процес включення до друку наукових праць аспірантів та керівників, окрім рецензування та рекомендацій до друку у виданнях університету, передбачає обов'язкову перевірку на наявність запозичень за допомогою системи StrikePlagiarism, яка містить стандарти академічної доброчесності, що підтверджують результати спілкування зі здобувачами і науковими керівниками. За інформацією керівництва і науковців ВНЗ фактів порушення академічної доброчесності за період існування програми як з боку здобувачів, так і з боку наукових керівників не виявлено.. Експертна група підтверджує, що керівництво і викладачі університету приділяють значну увагу збереженню традицій наукової сумлінності, високої репутації ВНЗ та прикладають значні зусилля задля популяризації принципів академічної доброчесності у науковій діяльності.

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.

1. ОНП забезпечує підготовку аспірантів до дослідницької та викладацької діяльності. Простежується відповідність наукових тем аспірантів напрямкам досліджень наукових керівників, які є активними дослідниками та беруть участь у виконанні наукових проектів, в т.ч. міжнародних. 2. Створені можливості для долучення аспірантів до міжнародної академічної спільноти. 3.ЗВО забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів. Питання формування та дотримання здобувачами академічної доброчесності є головною складовою політики і культури ЗВО. 4. Керівництво і викладачі університету приділяють значну увагу збереженню традицій наукової сумлінності, високої репутації.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.

При наявних публікаціях здобувачів, рекомендуємо посилити апробацію / представлення результатів досліджень здобувачами, що, в т.ч. посилить їх комунікативні навички.

Рівень відповідності Критерію 10.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

Високий рівень узгодженості із характеристиками за підкритеріями критерія 10. Враховуючи релевантність фактів і їх контексту, освітньо-наукова діяльність за програмою 051 «Економіка» відповідають рівню «А» за 10-м критерієм.

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

Спілкування з ректором, гарантом, окремими представниками професорсько-викладацького складу справило позитивне враження про розуміння системи цінностей, культури якості освітнього процесу, їх локомотивність у продукуванні та поширенні інституційних цінностей та інституційної культури у ХНУ ім. В.Н. Каразіна. В той же час, окремі представники у ході спілкування були досить «скованими», що обмежувало можливості створення враження щодо атмосферності ВУЗу. Процедура проведення акредитації у дистанційному режимі попри необхідність виділення більшої кількості часу на опрацювання документації (через неможливість візуального огляду) проведена добросовісно. Онлайн зустрічі проходили згідно програми візиту, склад їх учасників відповідав заздалегідь узгодженому (за виключенням двох осіб, які не вийшли у zoom за станом здоров'я), необхідні матеріали на запит експертної групи було надано. Фактів впливу, погроз щодо членів експертної групи не було.

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	B
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	B
Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	B
Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою	B
Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	B
Критерій 6. Людські ресурси	A
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	B
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	B
Критерій 9. Прозорість та публічність	B
Критерій 10. Навчання через дослідження	A

За результатами акредитаційної експертизи рішенням експертної групи є **акредитація**.

Додатки до звіту:

Відсутні

***

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і добросовісно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Диха Марія Василівна

Члени експертної групи

Филюк Галина Михайлівна

Кузіна Вікторія Юріївна